NIET VOOR VERKOOP BESCHIKBAAR

WATERSNOOD 1953

De eerste Februari van het jaar 1953 zal in onze herinnering blijven voortleven als de dag, waarop een groot deel van het Nederlandse volk inderhaast moest vluchten om de aanval van het water te ontwijken.

Tekst van de rede die H.M. Koningin Juliana op 8 Februari 1953 voor de radio heeft uitgesproken

Landgenoten die door de ramp getroffen zijt en gij redders en helpers in de ruimste zin, wij staan allen vol ontzag tegenover het grote leed, dat ons gehele volk trof, toen een deel daarvan een week geleden werd overvallen door storm en vloed: tegenover de moed, door zovelen betoond in de nood, en tegenover de verschrikkingen, doorstaan door hen, die van ons heengingen, en door hen, die bij ons bleven met het zware lot, dat zij thans dragen.

Nederland is niet alleen het kind van de rekening geworden op het punt van de doorbraak van zijn dijken, maar het heeft ook als een kind het hoogste gebod gevolgd van de naastenliefde, ons door Christus gegeven, die alle leed doorleden heeft en kent. Zelfs onze superieur ontwikkelde techniek was machteloos de ramp op het kritieke moment af te wenden. Zij moest het opgeven tegenover wat ons lot moest zijn en dus toch nooit met mensenmacht te keren is.

Maar op het kritieke moment, waar materiële hulp niet kon worden aangewend, werd de geestkracht van de mens opgeroepen. De doorbraak van de dijken riep, daartegen in, een springvloed op van medeleven met elkander. De eendracht uit de oorlogstijd was plotseling weer paraat. Dit hief ons volk ineens op boven alle afscheidingen en ieder compromis der samenleving uit.

Wij voelen er allen de weldadigheid van, weer samen te werken in het streven voor één grote zaak, en in ons enthousiasme werken we door zonder er op te letten of wij moe worden, of schenken weg zonder te letten op wat wij ons ontzeggen. Als straks de zwaarste stoot is opgevangen en ook het normale leven weer een groot deel van onze aandacht zal vergen, dan wens ik ons allen toe, dat we met taaie volharding toch het herstel en de wederopbouw in dezelfde geest mogen volbrengen, met onze saamhorigheid in het oog en voor ieder zichtbaar. Hoe dieper de nood, die zijn offers nam, des te dieper is tevens in de harten het beginpunt gelegd voor een verbroedering der mensheid, wat tot ver over de grenzen van het vaderland zijn weerklank vond.

Dit was zo bij hen, die zelf getroffen en zelfs zeer zwaar getroffen werden door deze zelfde ramp; dit was zo, nabij en ver. Uit de gehele vrije wereld ondervonden wij dit in grote dankbaarheid. Zo kort na de ergste aller oorlogen treft ons deze ramp, die ons echter niet door menselijke verdorvenheid werd aangedaan. Het raadsel van het waarom is alleen bekend aan Hem, die weet wanneer Hij elk van zijn kinderen tot zich roept, en die weet welke beproeving, welke krachtmeting wij kunnen verdragen, elk afzonderlijk en allen tezamen.

God doet thans een beroep op onze geestelijke veerkracht en op ons vertrouwen in Hem.

Dit lijden voert maar naar één uitkomst, zowel voor de doden als voor de levenden, en dat is: naar de barmhartigheid van God en waar deze werkt in de mens. Overal waar leed is, is zegen nabij."

lijdt u, mijn onderzaten,
die oprecht zijn van aard,
God zal u niet verlaten
al zijt gij nu bezwaard.
die vroom begeert te leven,
bidt God nacht ende dag,
dat hij mij kracht wil geven,
dat ik u helpen mag.

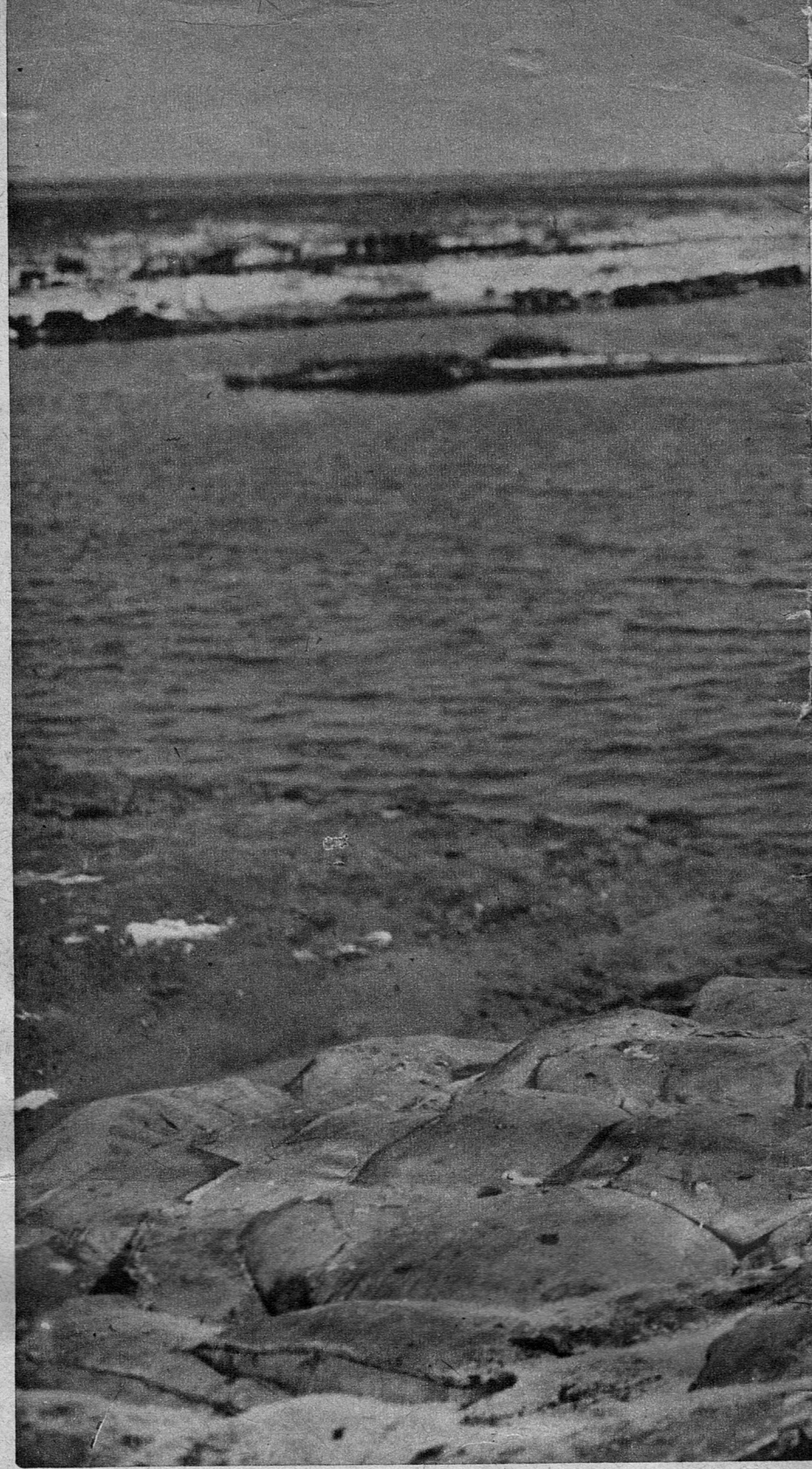

Ook op het eiland Texel kwam Hare Majesteit zich van de toestand op de hoogte stellen. Met haar gevolg werd koningin Juliana gefotografeerd op de uiterste punt van de dijk in de polder De Eendracht

ONS

VORSTENHUIS LEEFDE MEE

De prinsessen Beatrix en Irene brachten direct na de ramp een bezoek aan verschillende evacuatiecentra. In De Bilt verrasten zij geëvacueerde kinderen uit Zierikzee met speelgoed en versnaperingen.

Z. K. H. prins Bernhard onderbrak zijn verblijf in New York. Iedere dag bezocht hij met vliegtuig en helicopter het noodgebied om de toestand in ogenschouw te nemen en de getroffenen moed in te spreken.

H.M. koningin Juliana schrok er niet voor terug om persoonlijk de hevig getroffen gebieden te bezoeken. Als echte landsmoeder bezocht zij haar zwaarbeproefde landgenoten overal, waar het water van het land bezit had genomen.

EEN WEEK VOL

Een kubieke meter water weegt duizend kilogram. Opgestuwd door een orkaan met windsnelheden van meer dan 144 kilometer per uur beukten in de nacht van 31 Januari op 1 Februari 1953 milliarden kubieke meters water de kust van Nederland. Een geweld, dat het menselijk voorstellingsvermogen te boven gaat, ontketende in die rampzalige nacht de ernstigste natuurramp, die ons land sedert de middeleeuwen trof.

Het geweld brak los bij nacht. Doch het duurde voort toen het eerste grauwe licht van die onheilspellende Zondag aan de oosterkim gloorde. Het licht van een nieuwe dag, die vele honderden niet meer aanschouwden.... Een dag, die Nederland tot het bewustzijn zou brengen dat de natuur een ontzettende tol had geëist. En nog steeds joegen woedende stormvlagen geweldige watermassa's de riviermonden binnen en werden nieuwe bressen geslagen in de bolwerken, die in een moeizame strijd van eeuwen waren opgeworpen en versterkt, om de levens en bestaansmiddelen van honderdduizenden mensen te beschutten.

Een week, waarin het gebeurde zich allengs duidelijker aftekende, brak aan. Dagen, waarin men poogde te redden wat te redden viel en waarin het dodencijfer steeg van enkele tientallen tot vele honderden, door een verschrikkelijke optelsom, die groeide naarmate meer bijzonderheden uit de geteisterde streken konden worden vergaard. Dagen ook, waarin hulp in overstelpende mate uit binnen- en buitenland toestroomde.

En toen die week ten einde was, werd het weer Zondag en boog een volk het hoofd in rouw. In deemoed, maar niet in doffe berusting. Want de strijd, om te herwinnen wat de elementen aan Nederland ontnamen, was reeds aangebonden. En gedurende die strijd, welke nog lang zal moeten duren, zal de geschiedenis acte nemen van de ontzettende kettingreactie, die de levens van vele honderden mensen en tienduizenden dieren eiste en die een ontzaglijke schade toebracht aan have en goed van honderdduizenden landgenoten.

PROLOOG

Het begon met een weerbericht. Des Zaterdags, 31 Januari, tekenden de meteorologen op het K.N.M.I. te De Bilt op hun weerkaarten een zeer diepe depressie aan, die zich bij Schotland ontwikkelde en die stormen op de Noordzee, boven Engeland en op de oceaan veroorzaakte. Het weerbericht voor Zondag voorspelt: „Guur weer met wisselende bewolking en nu en dan hagel- of sneeuwbuien. Krachtige tot stormachtige wind uit het westen en noordwesten."

Dat die krachtige tot stormachtige wind zou aanzwellen tot een hevige orkaan, kon het K.N.M.I. niet weten. Kon niémand weten....

In de loop van Zaterdag maakt de hoofdcommissaris van politie te Rotterdam bekend, dat om zes uur 's avonds hoog water kan worden verwacht. Een bericht, naar het scheen, alleen bestemd voor bepaalde belanghebbenden.

Vlissingen meldt intussen dat de loodsdienst voor alle schepen moest worden gestaakt, bij een windkracht van acht à negen. Geleidelijk staken ook elders langs de kust de loodsen hun werk.

En het wordt avond. Zaterdagavond. Nederland zit in de warme huiskamer bij de thee en bij de radio en luistert naar het geweld van de wind buiten. Men knikt veelbetekenend, als de radionieuwsdienst het vergaan van het Britse schip Princess Victoria meldt, waarbij honderddrieendertig opvarenden het leven verloren. „Wat gaat die wind te keer," zegt men, „die arme mensen op zee!"

In het station van Radio-Scheveningen wordt onder hoogspanning gewerkt. Noodseinen vervullen de aether. De kelders van het gebouw lopen onder, maar de zender blijft in de lucht. Tussen Katwijk en Noordwijk strandt een kotter, bij Schouwen loopt een Fins schip aan de grond, bij Vlissingen een Belgisch schip. De sleepboot Schelde wordt in de Nieuwe Waterweg op een strekdam geworpen. Talrijke schepen verkeren voor onze kust in nood.

Het mag wel met duidelijke letters worden aangetekend, dat ook in deze nacht de mannen van het Nederlandse reddingswezen zich paraat tonen. Terwijl de huizenhoge golven de duinen voor hun woonsteden bespringen, maken zij zich op om hulp te bieden.

Tegen middernacht meldt IJmuiden: „Windsnelheid 100 km."

ZONDAG 1 FEBRUARI

Die nacht braken de eerste dijken en werden in Zeeland, Zuid-Holland en West-Brabant mensen, vee en huizen door het aanstormende water verzwolgen. Elders sliep men. Wat onrustig misschien, door het stormgeweld, maar volkomen onbewust van de ramp, die zich voltrok in de kwetsbare gebieden in het zuidwesten.

Om 4.22 in de ochtend ratelen de telex-apparaten in de dagbladgebouwen. Het eerste alarmbericht van het A.N.P. verschijnt op de papierstrook: „In Zwijndrecht is in verband met het hoge water de noodtoestand afgekondigd. Het water slaat over de Ringdijk. Ook het Eiland van Dordrecht loopt gevaar!"

Het was de eerste tijding van een lange, lange reeks, die verscheidene etmalen lang ononderbroken zou voortduren.

4.28: Willemstad loopt onder water. De polders Ruygenhil en Oude Heyningen (Fijnaart) lopen vol. Militaire hulp is ingeroepen. De electriciteit is uitgevallen.

4.46: In Zwijndrecht luiden de kerkklokken en loeien de fabriekssirenes.

5 uur: De polder tussen Maassluis en Hoek van Holland loopt onder. In Cadzand slaat het water over de dijk.

5.29: Bij Kruiningen is een gat in de dijk geslagen. De polder stroomt vol. Om 4 uur is reeds te Hansweert de noodtoestand afgekondigd. In Ierseke is de toestand kritiek!

5.44: Het water stroomt van de noordkant Dordrecht binnen. De noodcolonne van het Rode Kruis is opgeroepen. Het politiebureau aan de Groenmarkt wordt ontruimd.

5.55: Rotterdam meldt maximum-waterhoogte. Verscheidene straten staan blank.

6.11. Bericht van Texel: de waterkerende dijk van de Eendrachtspolder is op drie plaatsen doorbroken. De polder stroomt vol.

6.40: Telefoonverkeer tussen Breda en Willemsdorp is gestoord.

6.55: Op Goeree komt het water over de dijken. Het electrische licht valt uit. Katwijk meldt dat het paviljoen Nieuw-Brittenburg aan het strand is verwoest. Toestand in Vlissingen uiterst zorgwekkend. Noodtoestand afgekondigd in Lekkerkerk en Ouderkerk a/d IJssel.

7 uur: Het weerbericht van het K.N.M.I. meldt dat de storm langzaam in kracht afneemt. In Numansdorp zijn twee polders ondergelopen. Op Goeree-Overflakkee is het electrisch net gestoord, evenals de telefoon. In Stellendam staan de huizen tot aan de daken in het water.

7.28: Verschillende dijkdoorbraken op het eiland Rozenburg. De spoorlijnen Hoek van Holland-Schiedam en Dordrecht-Breda zijn op sommige plaatsen totaal vernield.

8.50: De commandant van het Rode-Kruiskorps verzoekt alle colonnes in Zuid-Holland, Zeeland, Utrecht en Noord-Brabant zich gereed te houden.

9.30. Oproep: Militairen die met verlof zijn, moeten zich onverwijld naar hun garnizoenen begeven. In Spijkenisse is de noodtoestand afgekondigd.

9.58: Veere staat onder water. Bij Wolphaartsdijk is een dijk doorgebroken. Nabij de Moerdijk kwam een lifter, die in de auto van een Rotterdams zakenman had plaats genomen, om het leven — het eerste slachtoffer, dat gemeld wordt. Op Walcheren vreest men voor vele mensenlevens. Een noodcolonne van het Rode Kruis vertrekt naar Halsteren. Minister-president dr Drees en minister Algera begeven zich naar Dordrecht. Voor onze kust zenden steeds meer schepen noodseinen uit. Sleepboothulp wordt gevraagd. Bij Hontenisse is een dijk doorgebroken, waardoor acht mensen om het leven kwamen. Ook bij Ossenisse is de dijk bezweken. Eigenaars van vaartuigen, alom in den lande, worden opgeroepen hulp te verlenen. In Ouderkerk a/d IJsel zijn de dijken op verschillende plaatsen doorgebroken.

Monotoon stromen de onheilstijdingen uit de luidspreker. Heel Nederland is nu ontwaakt. Men zit, vervuld van ontzetting, te luisteren.

„Het gebeurde heeft de omvang aangenomen van een nationale ramp," zegt onze nieuwslezer.

En in de harten van velen, die aan de Zondagse ochtendkoffie zitten, welt de vraag op: „Wat kan ik doen?" Want het is duidelijk, dat alleen door onmiddellijke hulp op grote schaal voorkomen kan worden, dat de catastrophe nog ernstiger wordt.

10.30: Kerktijd voor de gelovigen. Maar hoeveel kerken in het getroffen gebied staan onder water? In de steden en dorpen, die onbeschadigd de rampnacht doorstonden, wordt gebeden. En de berichtenstroom gaat voort. Bij Rammekens zijn gaten in de dijk. De Nieuwerkerkpolder en Suzannapolder zijn volgestroomd. Bij Oranjezon zijn de duinen doorgeslagen. Op Zuid-Beveland staat de Reigersbergpolder onder, terwijl Rilland-Bath van de buitenwereld is afgesneden. Minister Beel gaat naar Halsteren.

Intussen verheft het Rode Kruis zijn stem: Door de aether klinkt een oproep tot de bevolking, om goederen voor de geteisterde gebieden af te staan. Een grootscheepse inzamelingsactie wordt afgekondigd.

Na het middaguur trekken tienduizenden kustbewoners naar de zeekant, om de verwoestingen aan de duinenstrook en aan de boulevards gade te slaan. Landinwaarts melden zich duizenden vrijwilligers om de dijken, die het gehouden hebben, te versterken en om te helpen bij de evacuatie. Uit Zeeuws-Vlaanderen worden dijkdoorbraken gemeld, die reeds in de nacht hebben plaatsgevonden. Ook bij Dinteloord hebben de dijken het begeven. Uit de Krimpenerwaard wordt het vee geëvacueerd. Er volgt een mededeling betreffende noodslachtingen van omgekomen dieren. Het Nationaal Rampenfonds dient zich via de aether aan en roept op tot steun. De Leidse studenten stellen zich beschikbaar voor hulpverlening.

De Amerikaanse ambassadeur verklaart zich als eerste buitenlandse diplomaat bereid tot steun. Ook uit België komt een aanbod tot hulp. Bij Papendrecht is de dijk bezweken over een lengte van 70 meter. Op de dijk bij Ridderkerk op IJsselmonde wordt een strijd op leven en dood gestreden. Stellendam staat voor drie-kwart onder water, 's-Gravendeel, Zuidland, Abbebroek worden door de bevolking verlaten. De Ahoyhal te Rotterdam wordt in gereedheid gebracht voor de ontvangst van duizenden evacué's. 's Middags brengt de Koningin, in gezelschap van haar oudste dochter, een bezoek aan Stolwijk, Lekkerkerk en Krimpen a/d IJssel. Zeeland is op dat ogenblik niet bereikbaar.

Wie heeft nog begrip van tijd, als deze rampzalige Zondag verstrijkt?

Tegen de avond komt er een bericht: de windkrachten zullen langzaam afnemen. Onmiddellijk daarop weer spoedberichten om hulp. Zandzakken zijn nodig, waterlaarzen en schoppen. En boten! Een helicopter heeft een verkenningsvlucht boven de eilanden uitgevoerd. Boven Goeree hebben vliegtuigen rubberboten uitgeworpen nabij de ondergelopen boerderijen. Een piloot rapporteert

RAMPSPOED

dat in Stavenisse nog vele mensen aanwezig zijn. Middelharnis staat geheel onder water, evenals Ooltgensplaat en het eiland Tiengemeten. De radio gaat door met de tragische aardrijkskundeles: Nieuw-Vossemeer en Sint Philipsland zijn volkomen geïsoleerd. Bij Hoofdplaat is de slaperdijk doorgebroken en zijn huizen weggespoeld.

De Canadese ambassadeur heeft een tocht door het overstromingsgebied gemaakt en biedt hulp aan. Ook de Britse ambassade zegt hulp toe. Uit Frankrijk zijn genietroepen onderweg.

Intussen is melding gemaakt van slachtoffers. In de polder bij Halsteren worden 57 mensen vermist. Acht lijken zijn reeds geborgen. In de polder bij Dinteloord vielen drie doden. Bij Poortugaal: waarschijnlijk zeven slachtoffers.

Het laatste weerbericht voor middernacht wordt omgeroepen: verder afnemende wind. Op Maandag zal Prinses Wilhelmina namens Hare Majesteit de Koningin verschillende getroffen gebieden bezoeken. Fijnaart wordt geëvacueerd. De klok slaat twaalf, maar de noodlotstijdingen blijven de aether vervullen. Kort na middernacht is het dodental gestegen tot 85. En duizenden mensen verkeren nog in levensgevaar.

MAANDAG 2 FEBRUARI

Een nieuwe datum verschijnt op de rapporten die de verschrikkingen aaneen rijen. Op Goeree is de toestand kritiek. Hilversum I herhaalt in klemmende bewoordingen steeds weer opnieuw de noodkreet: boten, zandzakken, boten!

Om 1 uur 's nachts geeft de telex van het A.N.P. op: 138 doden. In Dordrecht is men de toestand meester. Texel: 4 doden. Numansdorp: 25 mensen vermist. 's-Gravendeel: tenminste 50 doden. Kortgene: naar schatting 35 doden. Middelharnis: 10 doden. Redders geraken uitgeput en worden door de koude bevangen.

„.... tot nu toe ruim 250 doden te betreuren...." zegt de omroeper van de radionieuwsdienst in de eerste ochtenduitzending van 2 Februari. Het weerbericht voorspelt: „Iets kouder...."

10.40. Dodental: 303. Voor het eerst wordt melding gemaakt van het eiland Schouwen-Duiveland. De kustwacht van West-Schouwen meldt radiotelefonisch: dijkdoorbraak op verschillende plaatsen. Toestand zeer kritiek. In de overstroomde gebieden heerst gebrek aan drinkwater.

In de ochtend brengt Prinses Wilhelmina een bezoek aan Kloosterzande.

Generaal Eddy, commandant van de Amerikaanse strijdkrachten in Europa, arriveert in ons land. De eerste grote giften worden gemeld. Een onbekende gever schenkt een ton voor het Rampenfonds. Het koninklijk huis schenkt kleding en staat auto's af. Een bericht van de kustwacht te West-Schouwen: situatie ter plaatse „betrekkelijk hopeloos". Waarschijnlijk twaalf doden.

12 uur: De dodenlijst telt 394 slachtoffers. De georganiseerde landbouw schenkt een millioen. Twee doden te Raamsdonksveer. Prins Bernhard breekt zijn bezoek aan Amerika af en keert terug.

Te 7 uur 's avonds zijn er 420 slachtoffers gemeld.

Om 8 uur richt dr Drees zich in een radiorede tot het Nederlandse volk. De Koningin heeft de toestand op verschillende plaatsen in het noodgebied in ogenschouw genomen. Het koninklijk jacht Piet Hein wordt tot hospitaalschip ingericht. In Numansdorp zijn 65 doden te betreuren.

10.30: 485 doden. Voor het Nationaal Rampenfonds is reeds een bedrag van twee millioen bijeengebracht.

DINSDAG 3 FEBRUARI

Opnieuw valt een bange nacht, waarin de onheilstijdingen elkaar opvolgen. Een schipper, die in Stavenisse is geweest, bericht dat daar 200 slachtoffers te betreuren zijn. Beschikbaar gestelde radiozenders worden op verschillende plaatsen in het noodgebied in werking gesteld.

Vele landen betuigen hun deelneming en zeggen hulp toe. In de Eerste en Tweede Kamer worden de slachtoffers herdacht. Dr Drees legt een regeringsverklaring af. In de middag is het aantal doden reeds tot 627 gestegen, maar men spreekt de verwachting uit, dat dit aantal vermoedelijk nog met 250 zal toenemen. Bij Zuidland verdronken zes mensen, toen de rubberboot, waarin zij zich bevonden, in prikkeldraad vastraakte. Nog steeds snellen schepen te hulp, onder andere vissers van Urk en Scheveningen. Ons land zet de aardappelexport stop.

Amerikaanse, Britse, Franse en Belgische troepen komen aan in het rampgebied, voorzien van doelmatige hulpwerktuigen. Tussen verscheidene vliegvelden en de geteisterde gebieden wordt een luchtbrug onderhouden. Tal van helicopters bewijzen uitstekende diensten bij het reddingswerk. Transportvliegtuigen werpen zandzakken, werktuigen, voedsel en drinkwater uit op geïsoleerde plaatsen.

4 uur: Volgens een bericht van Rijkswaterstaat is een oppervlakte van 175.000 hectare overstroomd. Het dodencijfer is gestegen tot 653, welk getal om acht uur 's avond is toegenomen tot 873. Dan weerklinkt een nieuwe onheilstijding: bij Den Bommel op Goeree is de reeds zwaar geteisterde dijk bezweken. Meer dan 2000 vaartuigen vormen één geweldige reddingsvloot. De Tweede Kamer heeft haar zittingen geschorst. In de Eerste Kamer vindt de behandeling van de begroting voortgang. Buitenlandse hulp blijft in toenemende mate toestromen.

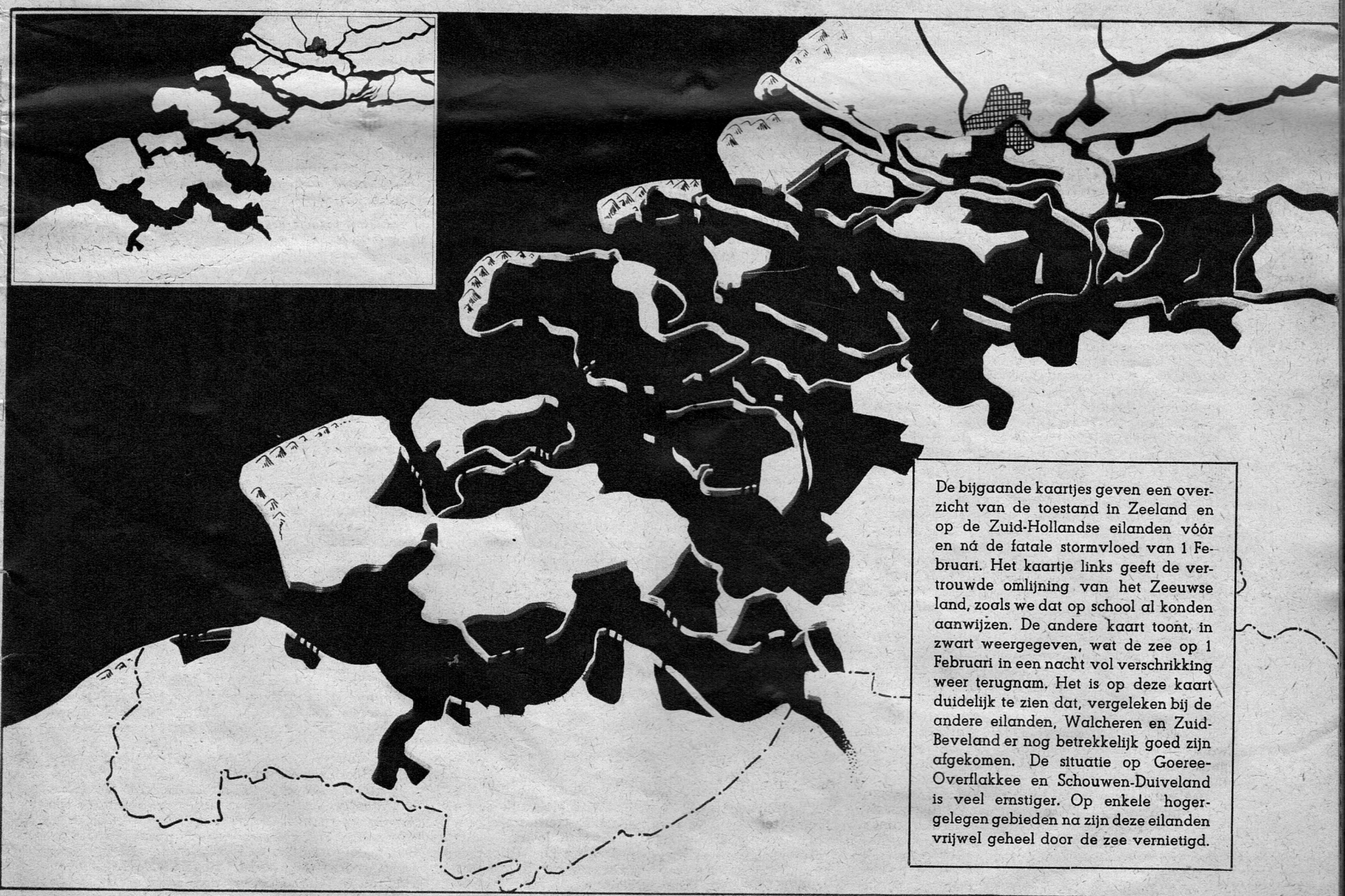

De bijgaande kaartjes geven een overzicht van de toestand in Zeeland en op de Zuid-Hollandse eilanden vóór en ná de fatale stormvloed van 1 Februari. Het kaartje links geeft de vertrouwde omlijning van het Zeeuwse land, zoals we dat op school al konden aanwijzen. De andere kaart toont, in zwart weergegeven, wat de zee op 1 Februari in een nacht vol verschrikking weer terugnam. Het is op deze kaart duidelijk te zien dat, vergeleken bij de andere eilanden, Walcheren en Zuid-Beveland er nog betrekkelijk goed zijn afgekomen. De situatie op Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland is veel ernstiger. Op enkele hogergelegen gebieden na zijn deze eilanden vrijwel geheel door de zee vernietigd.

WOENSDAG 4 FEBRUARI

Heel Nederland is gemobiliseerd in de strijd tegen het water. Het Rode Kruis zet de inzameling van goederen stop. De magazijnen liggen tot de nok toe vol. Prinses Wilhelmina vertoeft voortdurend in de noodgebieden, troost brengend en bemoedigend. De Prins komt op Schiphol aan en aanvaardt het voorzitterschap van het Nationaal Rampenfonds. Uit Amerika komt een bericht, dat even vreemd aandoet, maar toch ontroert: een Amerikaanse stad heeft.... Bussum geadopteerd, omdat men daar een inwoonster van Bussum kende en dacht, dat ook deze plaats door de watersnood geteisterd was....

Intussen zijn ook namen van redders, burgers zowel als militairen, aan de dodenlijst toegevoegd. Zij lieten het leven, toen zij anderen te hulp snelden. Duizend man rijkspolitie worden naar het noodgebied gedirigeerd. Grote verontwaardiging wordt gewekt door het bericht dat in enkele plaatsen plunderaars moesten worden gearresteerd. In verscheidene getroffen gemeenten is de avondklok ingesteld.

De evacuatie vindt nog steeds voortgang. De provincies Utrecht en Noord-Brabant nemen vele evacué's op. De P.T.T. zal een watersnoodpostzegel ten bate van het Nationaal Rampenfonds uitgeven. Nog is het gevaar voor nieuwe dijkdoorbraken niet geweken. 300.000 mensen zijn gedupeerd. De gezamenlijke kerken zullen op Zondag 8 Februari in de kerkdiensten oproepen tot bijzondere verootmoediging. Ook de Mohammedanen zullen die dag een bidstond houden, terwijl van humanistische zijde eveneens wordt besloten de Zondag in bijzondere bijeenkomsten de slachtoffers te gedenken. Buitenlandse diplomaten maken een vliegtocht boven het geteisterde land. Men verneemt, dat tal van mannen, vrouwen en kinderen, na dagenlang wachten op de daken van hun huizen, door koude en uitputting bezweken zijn. Des avonds meldt de radio: 1269 slachtoffers.

Het eerste bericht van constructieve strekking wordt gehoord: uit Papendrecht meldt men, dat het herstel van de dijk goede vorderingen maakt.

DONDERDAG 5 FEBRUARI

Uit Stavenisse komt het bericht van de burgemeester, dat in die gemeente waarschijnlijk 300 doden te betreuren zijn. Geen huis is onbeschadigd. De Nederlandse territoriale bevelhebber maakt bekend, dat de laatste dijk bij Noord-Gouwe op Schouwen-Duiveland is bezweken. Alle schouwburgen en bioscopen in den lande zullen op de nationale rouwdag gesloten zijn. Het Nederlandse Rode Kruis publiceert een eerste lijst met namen van slachtoffers. Het totaal aantal is inmiddels gestegen tot 1320. Generaal Ridgway is in ons land aangekomen.

De Koningin bezoekt de vluchtelingen in Zeist. Het bedrijfs- en verenigingsleven ontketent allerwege acties om gelden voor het Nationaal Rampenfonds bijeen te brengen. De directeur-generaal van de Rijkswaterstaat geeft uiting aan de hoopvolle verwachting, dat de dijken voor de volgende winter dicht zullen zijn. In een toespraak over beide radiozenders deelt Prins Bernhard mee, dat sinds Zondagmiddag voor het rampenfonds een bedrag van f 11.500.000 bijeen werd gebracht. Kort na 8 uur komt het bericht: het gat bij Papendrecht is dicht. Het Rode Kruis maakt een tweede lijst van slachtoffers bekend.

VRIJDAG 6 FEBRUARI

Hoewel nog voortdurend dringende berichten, verband houdend met de toestand en de werkzaamheden in het noodgebied, door de radio worden uitgezonden, schijnt Nederland wat tot rust te komen.

In Amerika wordt door president Eisenhower een kabinetscommissie ingesteld, die plannen zal maken voor een zo doeltreffend mogelijke hulpverlening aan de getroffen gebieden. Voorzitter is de minister van buitenlandse zaken, John Foster Dulles, die tezamen met het hoofd van het bureau voor wederzijdse beveiliging, Harold Stassen, op deze dag juist een reeds tevoren aangekondigd diplomatiek bezoek aan Nederland brengt.

Men begroot, dat de ramp Nederland op een exportschade van f 200.000.000 komt te staan.

In verband met het naderende week-einde, doet de regering een dringend beroep op de bevolking zich niet onnodig naar het rampgebied te begeven.

Aanwijzingen voor het bergen van de kadavers van de tienduizenden stuks omgekomen vee worden bekendgemaakt.

Prins Bernhard bezoekt per helicopter opnieuw de noodgebieden en landt onder andere in Zierikzee, waar hij de bevolking toespreekt en aandringt op onverwijlde evacuatie. De inwoners van het stadje tonen weinig geneigdheid om hiertoe over te gaan, doch de Prins wijst met klem op het nog steeds dreigend gevaar.

Tot Vrijdagavond ontving het Rampenfonds een bedrag van f 17 millioen. Een eerste voorlopige regeling van schade-uitkeringen wordt bekendgemaakt. Op de avond van 6 Februari is het dodencijfer gestegen tot 1372.

ZATERDAG 7 FEBRUARI

Uit de kranten blijkt, dat ons land zich realiseert dat ook Engeland en België zwaar getroffen zijn door de stormramp. Diepe erkentelijkheid wordt getoond voor de daadwerkelijke hulp, die deze landen desondanks aan Nederland geboden hebben.

Uit Zeeland wordt medegedeeld, dat alle schepen, die niet direct bij de evacuatie betrokken zijn, naar huis kunnen terugkeren, met uitzondering van de verbindingsschepen. Uit de Ahoyhal in Rotterdam worden de laatste tijdelijk aldaar ondergebrachte vluchtelingen naar elders afgevoerd. Talrijke café's in alle gemeenten maken bekend dat zij op de nationale rouwdag gesloten zullen zijn. De gezamenlijke inspanning tot het bijeenbrengen van gelden voor het Rampenfonds wordt onverminderd voortgezet.

Er is thans tekening in de situatie gekomen en de aanvoer van voldoende nieuwe werkkrachten en materialen is gewaarborgd. Aan de dijken gaat het werk door. Hier en daar zijn reeds sterke pompen aangebracht, om het water uit ondergelopen polders af te voeren. Enorme hoeveelheden kadavers komen bij wagen- en scheepsladingen tegelijk bij de destructiebedrijven aan.

De slachtoffers zijn, voor zover ze geborgen konden worden, ter aarde besteld. Sommigen in inderhaast gedolven graven aan een dijk. In de evacuatiecentra blijkt, dat verscheidene getroffenen geestelijk niet opgewassen waren tegen de doorstane emoties. Tragische gevallen van psychische storingen doen zich voor.

Aan de andere kant lijkt het gevaar voor epidemieën gering, mede door de lage temperatuur van het water, waarin nog talrijke kadavers van koeien en ander vee ronddrijven. Drinkwater wordt in verscheidene getroffen plaatsen per tankauto of -schip aangevoerd.

Laat op de Zaterdagavond luiden de klokken de Zondag in. Een week is voorbij gegaan. Een week van ontzetting en van nameloos lijden voor velen, maar ook een week, waarin de beste eigenschappen van ons volk tot uiting kwamen. Veel hulp is Nederland toegestroomd, uit alle windstreken. Niet minder dan dertig landen hebben metterdaad bijgedragen tot leniging van de nood. Wij kunnen daarvan slechts met grote dankbaarheid gewag maken, wetend dat ons volk die hulp even spontaan mocht aanvaarden als zij werd aangeboden. Want Nederland heeft zelf het uiterste gedaan. En Nederland blijft zich inspannen, tot de erfvijand, het water, weer teruggedrongen zal zijn. Tot herstelde dijken, nog sterker en hoger dan voorheen, volgende geslachten zullen vrijwaren voor een ramp, zoals in 1953 in de prille Februarimaand plaatsgreep.

EPILOOG

Een halve maand na de fatale nacht, dringen wij, voorzien van een bijzondere vergunning, nogmaals tot het hermetisch afgesloten rampgebied door. Wij kiezen zo maar een dorp — één van de honderden. De bewoners vertoeven elders — grotendeels in het Utrechtse, waar de bevolking alles doet om het leed van hen, die van huis en haard verdreven werden, te verzachten.

Wij noemen de naam van dit dorp niet. Het kan élk dorp, élk stadje zijn in het gebied dat door het verwoestende water besprongen werd. Enkele families, wier huizen boven op een binnendijk staan, zijn gebleven. Het huis van de dokter ligt op een hoogte, aan een soort plein. Er vóór wappert een groezelige Rode-Kruisvlag. De dokter heeft zijn huis, toen de dijken rondom het dorp braken, opengesteld voor de dorpsbewoners. Tegen een boom is een primitief bord opgehangen, een stuk karton, waarop met duidelijke rode letters staat: „Gummihandschoenen en desinfectiemiddelen in de garage. Ook voor *kleine* wonden!!" Op de gevel zijn proclamaties van de burgemeester geplakt.

Het is druk op dat pleintje voor het doktershuis. Er komen drie, vier dijken op uit en vrachtauto's en luxe-wagens, alle met een plakkaat tegen de voorruit, manoeuvreren langs elkaar heen. Rijkspolitie regelt het verkeer.

Achter het doktershuis is het dorpscentrum: een langwerpige vijver, waarin een muziektent staat. De huizen rondom vertonen aan de voorgevel alle een donkere streep: het merkteken van het water, dat ook hier is doorgedrongen. Men kan hier weer lopen, al staat het water in de vijver nog gelijk met het wegdek. Men kan zelfs de grote dorpskerk, aan de andere kant, met droge voeten bereiken. Maar dan is het ook afgelopen. De rest van het dorp, aan gene zijde van de kerk, wordt nog omspoeld door het water, dat nu door een dunne ijslaag bedekt is.

„'t Is maar goed dat 't is gaan vriezen," zegt de man die ons vergezelt. „Dat vermindert het gevaar voor besmetting. Er worden nog steeds kadavers geborgen."

De man is z'n stem kwijt. Hij is hees. Hees van het schreeuwen en van de koude en de inspanning, die al die dagen duurde. Hij is er met een bootje op uitgetrokken om in de polders rondom mensen van de daken der boerderijen te halen, hij heeft gewerkt op de dijken op de bedreigde plaatsen, dagen en nachten achtereen. Hij is een van de mannen, die in het uur van het gevaar leiding wisten te geven in het dorp, samen met de dokter en nog enkele anderen.

„Weet je wie leiding gaf bij de dijk?" vraagt de man met de klankloze stem. „.... Een polderwerker. Die wist waar een doorbraak kon komen. Die wees de plekken aan die versterkt moesten worden. En hij had gelijk. Dat bleek later."

Hij gaat ons voor, de kerktoren in. We klimmen omhoog en kijken dan uit over een onafzienbaar watervlak, dat verstard is onder de ijslaag. De dijken vertonen hier en daar onderbrekingen. De man wijst er naar. „.... Ginds, bij die molen, zijn vier huizen totaal weggespoeld. Daar kwamen tientallen mensen om, die dachten dat ze veilig waren, omdat het een binnendijk is. De rivierdijk, voor het dorp, heeft het gehouden. Het water is van opzij gekomen. De buurt achter de rivierdijk wordt alweer leeggepompt. Over 'n paar dagen kunnen de mensen daar weer in hun huizen. Bij de molen is de ergste klap gevallen. Wat er nog staat kan elk ogenblik instorten."

We klimmen weer omlaag, naar de stille, dode wereld rondom de kerk. Hier en daar steken grafzerken even boven het water uit. Rondom staan de vriendelijke dorpshuizen, de meeste tot de raamkozijnen in het water. Keurige gordijnen hangen voor de ruiten. Sommige deuren staan open. Maar niets beweegt. De vorst heeft het water, dat alles in zijn greep houdt, doen verstarren.

„....En toch zákt 't," zegt de man. „Kijk maar!"

Dan lopen we naar de dijk, bij de molen, waar het water zovelen meesleurde in de rampnacht. De huizen zijn ruïnes.

„D'r zijn veel foto's gemaakt," zegt de man. „Maar het ergste is niet te fotograferen. Het *ergste* is: alleen maar 'n lege plek...." Hij maakt 'n armgebaar naar de plaats waar de dijk is weggeslagen. „Hier stonden huizen," zegt hij.

Tussen de rommel en het wrakhout bij het dijkgat ligt een verfdoosje van een kind, naast een verbrijzelde schemerlamp. Er ligt ook een lange, rode sliert, in grillige kronkels: overgordijnen, aan elkaar geknoopt.... Daarmee hebben de mensen, toen het water de fundamenten van hun huizen al weg sloeg, nog getracht elkaar op de dijk te trekken.

We keren terug. Een vrachtauto, met zware stukken buis beladen, hobbelt over het met zandzakken en planken herstelde wegdek.

„Ha, een nieuwe pomp," zegt de man. „De boel moet droog. Als de dijken dicht zijn, gaat 't gauw."

In het drooggevallen deel van het dorp hangen vloerkleden en kleren aan de drooglijnen. Een vrouw wringt een dweil uit. Een andere vrouw zeult emmers water aan.

Het is zo maar een dorp. Ergens in de streken, die wij nu aanduiden met de onheilspellende benaming, die zo snel burgerrecht verkreeg in het spraakgebruik: het noodgebied....

Dit stond in de kranten van Zaterdag 31 Jan. '53

Het weer

Verwachting tot Zondagavond:

Guur weer met wisselende bewolking en nu en dan regen-, hagel- of natte sneeuwbuien. Krachtige tot stormachtige wind tussen West en Noord-West.

Zondag: Zon 8.21-17.27. Maan 20.28-9.03. Maandag: Zon 8.19-17.29. Maan 21.37-9.13.

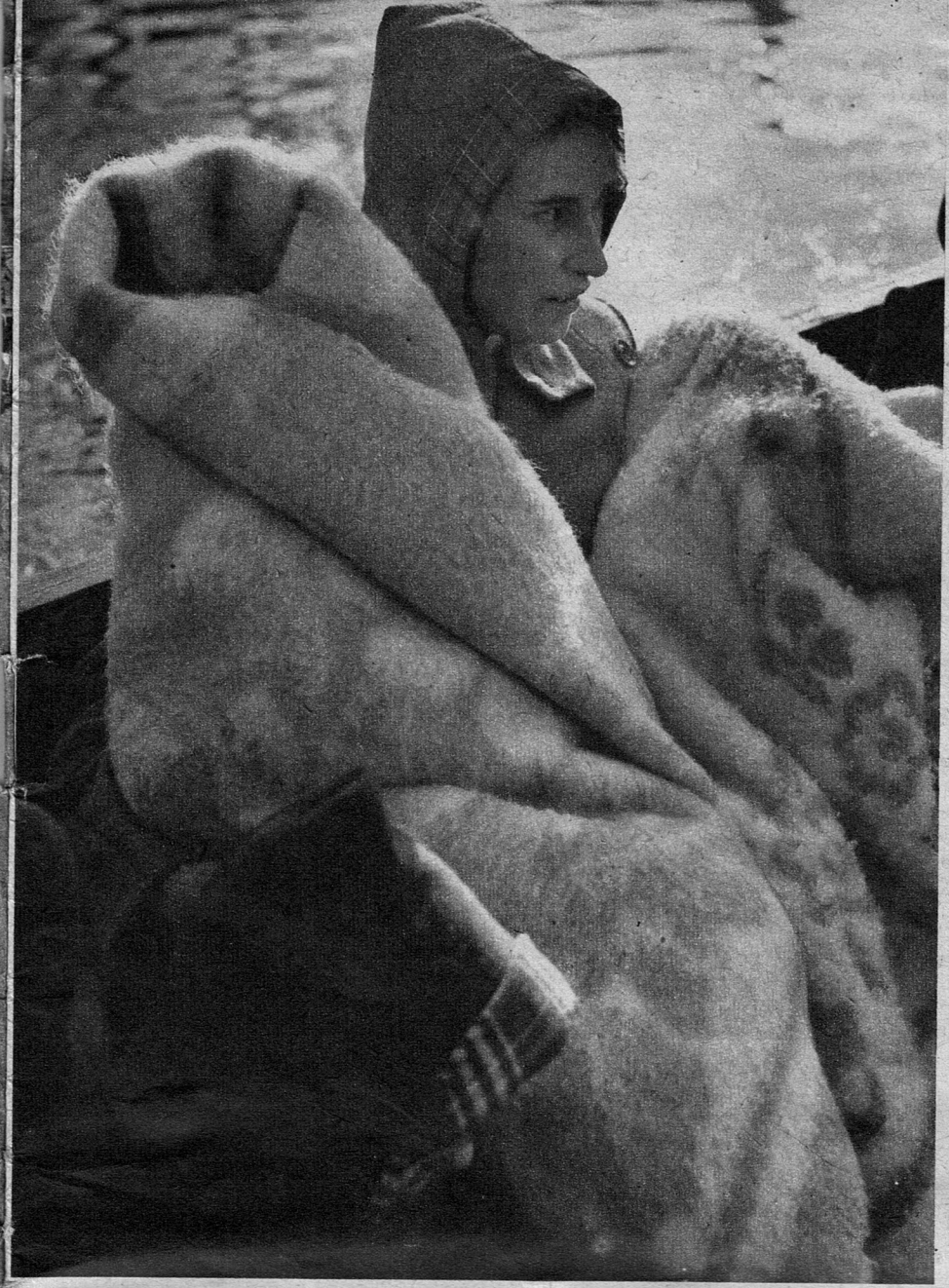

De eerste Februari en de dagen, die daarop volgden, stonden in het teken van menselijke ellende. Met achterlating van alles wat zij bezaten moesten de bewoners van de getroffen gebieden een veilig heenkomen zoeken. Dikwijls was het leven het enige, wat gered kon worden.

Men zag velen, die tegen de ellende niet opgewassen waren en slechts met behulp van anderen de veiligheid konden bereiken. Ouden van dagen, dikwijls half versuft door het plotselinge van de ramp, moesten door hulpvaardige militairen gesteund worden.

OVERHAASTE VLUCHT NAAR DE VEILIGHEID

De ontzetting van het gebeuren tekende de gezichten van de evacué's. Wat zullen zij van hun vertrouwde omgeving weervinden, als zij in de toekomst naar hun woonplaatsen kunnen terugkeren?

DE STORM

Met een vernietigende slag werden tientallen dijken, waarachter het land eeuwenlang in ongestoorde rust tot bloei was gekomen, doorgeslagen. In enkele uren werd de welvaart, die door de arbeid van generaties was ontstaan, door het wilde water overspoeld.

Wanneer de elementen hun woeste krachten ontketenen, staat de mens dikwijls weerloos. Vele gestrande schepen, zoals de Carthage bij Scheveningen, legden een stomme getuigenis af van menselijke hulpeloosheid tegen het natuurgeweld.

Eeuwenlang heeft de oude erfvijand de lage landen zo goed als met rust gelaten. Het water, waaraan Nederland zo'n groot deel van zijn rijkdom en voorspoed heeft te danken, deed in enkele uren veel van die rijkdom verloren gaan.

Wat langs de westkust aan strandtenten en paviljoens stond opgesteld, werd tijdens de storm in een droevige hoop wrakhout veranderd. Bij IJmuiden werden de broze houten gebouwtjes honderden meters ver het land in geblazen.

Het paviljoen Nieuw-Brittenburg te Katwijk werd door de storm bijna in twecën geslagen.

RAVAGE

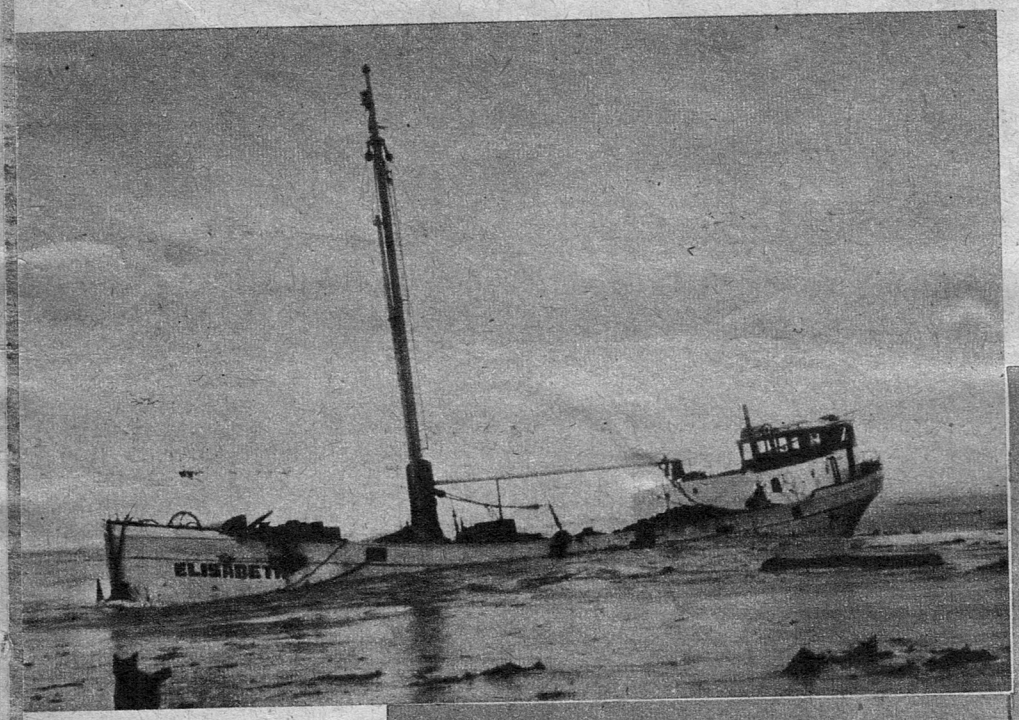

Op het strand bij Monster eindigde de reis van de Groninger kustvaarder Elisabeth. De opvarenden wisten zich tijdig in veiligheid te stellen.

De boulevards van onze badplaatsen kregen het zwaar te verduren. De hoog overslaande golven beukten grote gaten in het wegdek en brachten zware schade toe aan de bestrating. De boulevard van Noordwijk aan Zee moest het tegen het watergeweld gedeeltelijk afleggen.

Zo zag het strand bij Kijkduin er na de storm uit. Ten gevolge van de duinafslag stortten enkele bunkers met donderend geweld naar beneden.

LANGS DE KUST

Ondanks de storm trokken duizenden kijklustigen naar het kustgebied om het geweld van de zee gade te slaan. Ook in Scheveningen had de boulevard ernstig van het water te lijden.

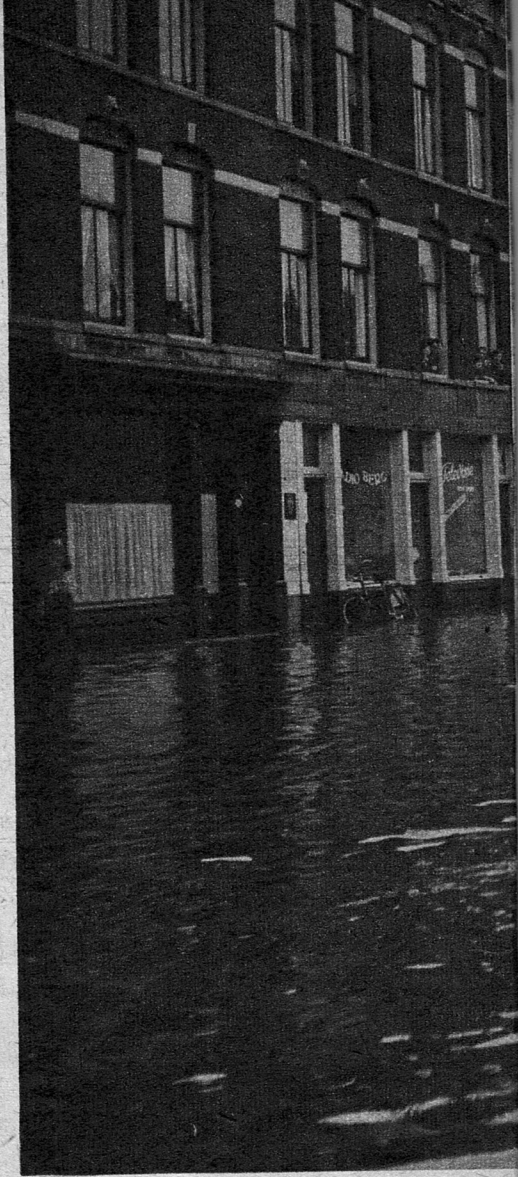

In Rotterdam werden direct alle beschikbare schuiten en vletten ingezet om de meest noodzakelijke reddingen te verrichten. In sommige straten stond het water anderhalve meter hoog.

DE EERSTE INDRUKKEN

Verschillende straten in Rotterdam kwamen onder water te staan. Vooral de wijken in het zuidelijk gedeelte van de stad ondervonden veel overlast.

Hoewel in Dordrecht geen slachtoffers vielen was men toch direct op het ergste voorbereid. Zieken en ouden van dagen werden met bekwame spoed naar hoger gelegen stadsgedeelten overgebracht.

Ook bij Gouda en Gouderak trof men terstond alle voorzorgsmaatregelen. Langs de geheel verzakte dijk brachten de boeren hun vee in veiligheid.

Langzamerhand werd het duidelijk, dat de ramp een grotere omvang had aangenomen dan men oorspronkelijk verwachtte. De situatie in Ridderkerk deed voor nog lager gelegen gebiedsdelen het ergste vrezen.

De zo belangrijke spoorwegverbindingen tussen noord en zuid werden door het water volkomen lam gelegd. Het emplacement bij Dordrecht leverde na de storm een troosteloze aanblik.

Het nieuws van de ramp was nog maar nauwelijks aan iedereen bekend of met man en macht toog men aan het werk, om het land voor nog grotere onheilen te behoeden. Burgers en militairen werkten in koortsachtige haast aan het herstel der dijken.

Terwijl men in de steden nog maar nauwelijks besefte, wat er gebeurd was, evacueerde de eilandbevolking van Voorne-Putten reeds naar veiliger oorden. In het holst van de nacht brachten tot zinkens toe beladen bootjes de mannen, vrouwen en kinderen naar Zuidland.

VOORNE-PUTTEN

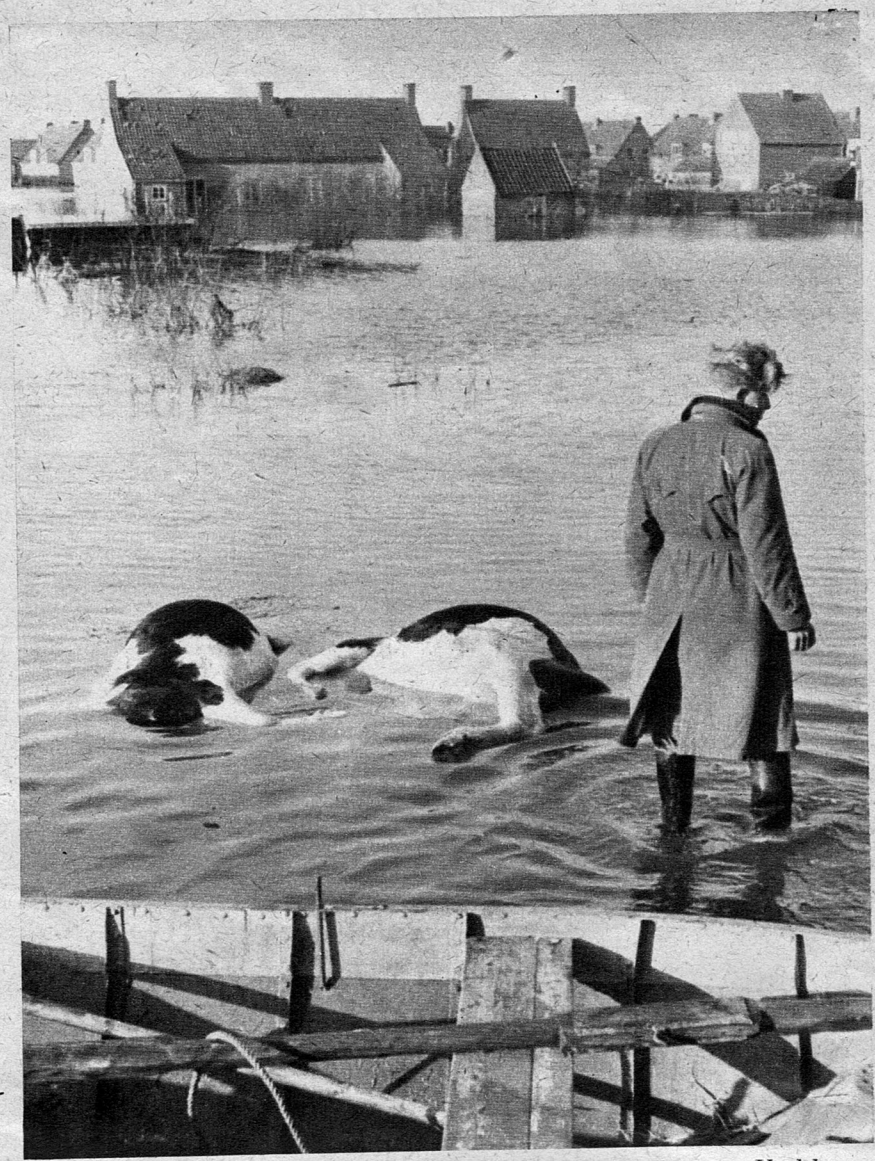

Op de watervlakte zag men overal kadavers van verdronken vee. Veel boeren verloren met één slag hun gehele bedrijfskapitaal.

Wat nog gered kon worden werd haastig bijeen gehaald. Veelal moesten de evacué's al hun bezittingen achterlaten.

Maar er waren er velen, die de veiligheid nooit bereikten. Terwijl deze droeve stoet door Zuidland trok, luisterde het Nederlandse volk met angstige spanning naar de steeds stijgende dodencijfers.

Langzamerhand werd het duidelijk, dat in plaats van over een ernstige overstroming van een nationale ramp gesproken kon worden. De Hoeksche Waard werd een prooi van het zoute water, dat in enkele uren honderden doden eiste. Wel bleef het midden van het eiland grotendeels droog, doch verder was de verwoesting onbeschrijfelijk.

DE HOEKSCHE WAARD

Met de moed der wanhoop stelde men zich te weer tegen het aanstormende water. Bij Strijen kwamen scholieren en studenten te hulp om zandzakken naar de bedreigde plaatsen te brengen. De strijd tegen de enorme watermassa's leek haast onbegonnen werk.

De eerste plaats in het geteisterde gebied, die door Hare Majesteit Koningin Juliana werd bezocht, was 's-Gravendeel, dat in deze omstandigheden helaas op dit koninklijk medeleven recht kon doen gelden. Tientallen inwoners van dit stadje verloren het leven, tientallen huizen werden door de aanstormende watermassa's niet zo maar verwoest, doch letterlijk versplinterd....

's-Gravendeel zal in de toekomst bekend blijven als een der plaatsen, waar de storm in alle hevigheid toesloeg. De drama's, die zich hier in die dagen afspeelden, kunnen moeilijk onder woorden gebracht worden. Zevenenvijftig inwoners kwamen in het water om.

Ontelbare bossen vlas dreven rond het woonhuis van de molenaar in 's-Gravendeel. Het plaatsje, dat het middelpunt was van de vlasindustrie, zag zijn oogst geheel verloren gaan. De materiële schade, die de ramp ons land berokkend heeft, kan nog niet geschat worden.

„Dit is erger dan oorlog," zeiden de inwoners van 's-Gravendeel en zij hadden gelijk. Welke vijand is bijvoorbeeld in staat duizenden zware balen stro in enkele uren tijds als lucifers langs de dijk uit te strooien en daar tussenin de kadavers van zware koeien neer te kwakken?

Dit beeld zou men als het symbool kunnen beschouwen van het zwaar geteisterde 's-Gravendeel, dat door het water werd besprongen en tot een ruïne gemaakt. De laddertjes getuigen er van hoe vele mensen hun huizen met roeibootjes en vlotten verlieten. Zevenenvijftig inwoners van dit stadje konden ook dát niet meer en vonden de dood.

Evenals overal elders leverde in 's-Gravendeel het redden van het vee — zo dit mogelijk was — enorme moeilijkheden op. Vaak wilden de dieren hun stal niet verlaten en rukten zij zich los om terug te gaan, zodra zij daar de kans toe kregen. Toen wij deze opname maakten, deed de man, die u hier ziet, zijn uiterste best om een van zijn koeien op het droge te krijgen. Helaas ontsnapte het dier steeds weer — en wij hadden geen tijd om de afloop van deze reddingspogingen af te wachten.

Hier gaan twee van de vele mensen uit de Hoeksche Waard, die hun leven alleen konden redden door huis en haard en vrijwel al hun bezittingen achter te laten. Wat zij in een heel leven hadden opgebouwd, ging in één slag verloren; en toch waren deze mensen nog gelukkig — omdat zij hun kinderen levend en wel mee konden nemen.

Dit is een van de dijken, waarop wij terecht zo trots waren en die ons in het buitenland zulk een goede naam als waterbouwkundigen hadden bezorgd. Het was een behoorlijke dijk, maar tegen de overmacht van het water moest hij het afleggen en onder het beukend geweld werd hij in stukken geslagen.

Ook Oud-Beijerland bood na de stormloop van het water een troosteloze aanblik. De golven stroomden over en door de dijken en vele huizen dreigden in te storten en daarmee het lot van vele andere woningen te delen. In het midden van deze foto ziet u hoe de overlevende schapen op een droog gedeelte van de dijk waren samengedreven.

Boerderijen, huisjes van landarbeiders, schuren, boomgaarden — alles kwam in de vreselijke greep van het water, en wat nog overeind bleef staan werd zwaar beschadigd. De foto, welke wij hierbij plaatsen, werd boven de Hoeksche Waard gemaakt.

In het oude kerkje van Stavenisse heeft het water niet minder dan zes meter hoog gestaan. Een bijbel, die op de kansel was blijven liggen, hing enkele dagen later in een van de luchters; het boek had rondgedreven en was na het zakken van het water in de kroon blijven steken. Op de voorgrond ziet men enkele rubberboten, die helaas van weinig nut zijn geweest; sommige kwamen onbemand het stadje binnendrijven.

Aan de ingang van de gemeente staat op een van de dijken een bord, dat stand heeft kunnen houden tegen het tomeloze geweld van het water. Het vertelt, dat Stavenisse niet geheel is weggespoeld en dat het dorp, ondanks het verlies van tweehonderd doden, duizend stuks vee en tientallen huizen en boerderijen, door de wil en de energie van zijn inwoners aan de zee zal worden ontrukt en uit het water zal herrijzen.

Men kan zich nauwelijks een voorstelling maken van de enorme ruïne, waarin Stavenisse in één nacht werd herschapen. De enkele achtergebleven inwoners slaakten een diepe zucht van wanhoop, toen zij de schade, aan hun dorpje toegebracht, overzagen. Bijna niets van het vredige dorp is intact gebleven; het zal weer van voren af aan moeten worden opgebouwd.

Het leven in Stavenisse is verdwenen; het water heeft wrakstukken van tientallen kapotgeslagen huizen tegen de dijk geworpen. Wie de enorme ravage heeft gezien, kan zich nog slechts een kleine voorstelling maken van de geweldige krachten, waarmee de wild bruisende zee en de razende storm te werk zijn gegaan.

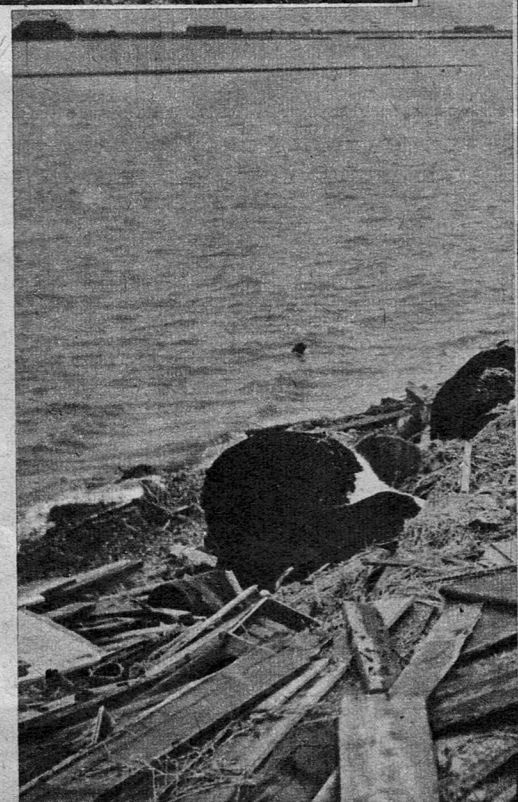

Dagenlang heeft Stavenisse gevochten om een goede verbinding met de buitenwereld. De mobilofoon van de posterijen raakte onklaar, de zendinstallatie van de militaire verbindingsdienst was onvoldoende en de eigen telefoonverbinding van het dorp bleek onherstelbaar. Eerst na vijf dagen arriveerde een colonne van de politieverbindingsdienst met een volledige radiozendinstallatie. Stavenisse was uit zijn hopeloos isolement verlost.

THOLEN

Een troosteloze aanblik biedt de dijk tussen Stavenisse en Sint-Annaland, die bijna over de gehele lengte door het water is aangevreten. Op de plaatsen, waar diepe wonden in de waterkering zijn geslagen, liggen brokstukken van huizen en schuren, van stallen en boerderijen. Daartussen drijven kadavers van koeien en schapen, die eens behoorden tot de trotse veestapel van Tholen.

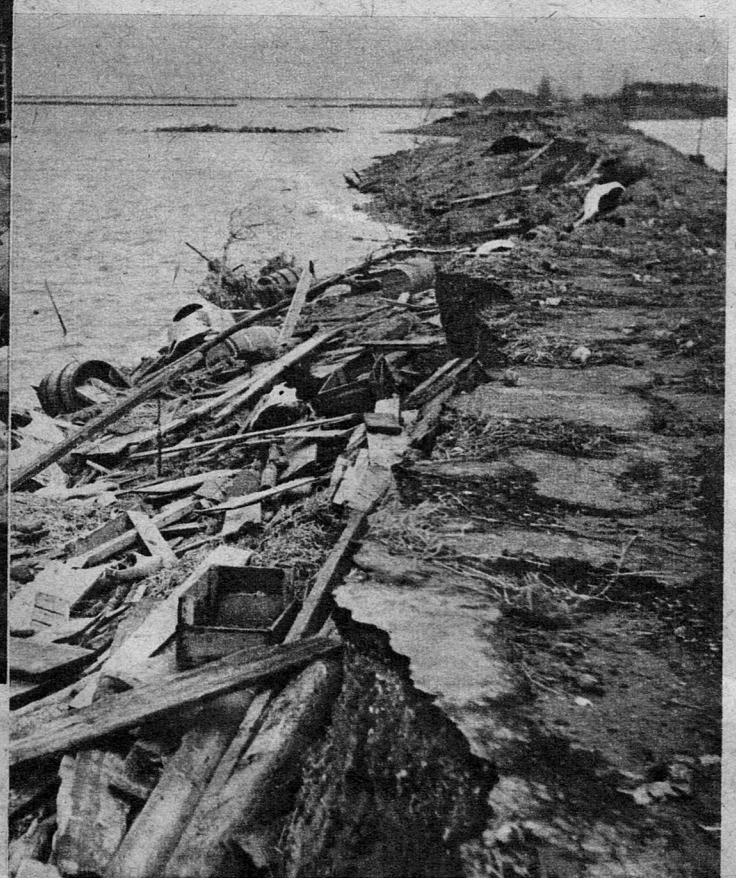

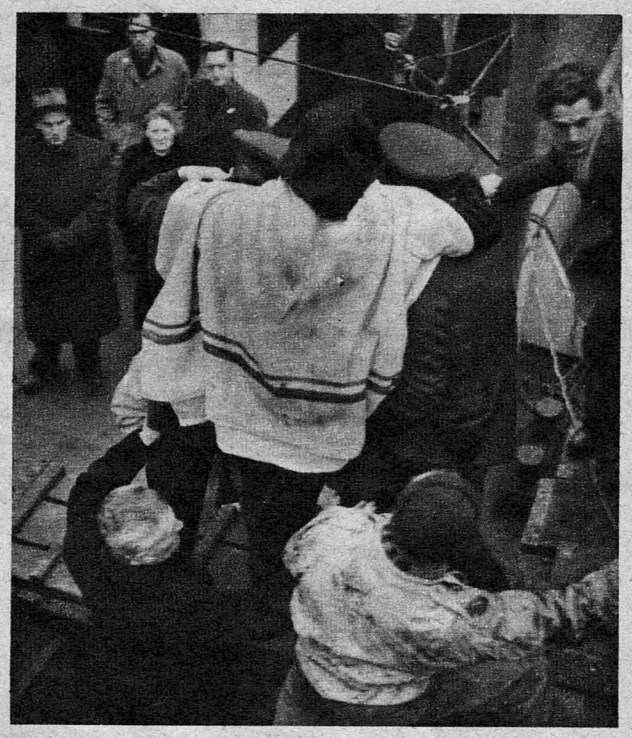

Uitgeput en verstijfd van de kou werden de evacué's uit Stavenisse in Rotterdam aan land gebracht. Eindelijk kunnen zij zich, na alle ontberingen in kou en water, warmen bij een kachel en iets eten, al is het maar een droge snee brood. Maar in de Ahoy-hallen wacht hun meer dan warmte en een bord erwtensoep: medeleven en naastenliefde van vreemde mensen.

Met de kustvaarder Crescendo kwamen de eerste evacué's uit Stavenisse in Rotterdam aan. Toen het luik van het schip opening, werd de ellende zichtbaar. Na urenlang in het donkere ruim te hebben vertoefd worden direct na aankomst de half-verstijfde mensen door mannen van het Rode Kruis aan land gebracht.

Een van de moeders, die hun meest kostbare bezit hebben kunnen redden, besteedt in de Ahoy-hallen alle aandacht aan de verzorging van haar peuter. Waarom zou zij nog het trieste verhaal vertellen van haar schier hopeloze strijd om het behoud van het leven? Haar gezinnetje is gered en dit alleen al is een reden om dankbaar te zijn.

De evacué's uit Tholen kregen in de Rotterdamse Ahoy-hallen nieuwe en droge kleren. Eerst hier werden ze zich bewust, dat ze eigenlijk niets meer hadden. Alles waren ze kwijtgeraakt. Maar het besef, dat ze hun leven hadden mogen behouden, was sterk genoeg om tenminste nog geloof te hebben in de toekomst.

In de Ahoy-hallen was een aparte kinderkamer ingericht, waar baby's en kleuters door vriendelijke dames werden verzorgd, als vader en moeder nieuwe kleren aan het passen waren. De kinderen beseften nauwelijks wat er aan de hand was; ze wisten alleen, dat het heel erg was, toen het water kwam aanstormen.

Nauwelijks ziet men nog de afscheiding tussen de weg en het lager gelegen polderland aan de rand van het plaatsje Tholen. Als de vloed opkomt, wordt de straatweg helemaal overspoeld en is Tholen afgesneden van de buitenwereld. Zo was het althans enkele dagen na de ramp; de bewoners van het eiland stellen nu alles in het werk om het fatale zeewater te verdringen.

Met deze amphibiewagen komt een aantal evacué's uit Tholen in Halsteren aan. Eindelijk weer een stukje land in zicht, waarop men zonder vrees voor het water kan staan en lopen, waarop men mensen treft, die eens niet vertellen over hun ellende en zorgen, maar die de getroffenen met een hartelijk woord verwelkomen en verder helpen.

Als door een wonder hebben de samenspannende elementen Sint-Annaland gespaard voor het betalen van een menselijke tol. Veel werd hier stukgeslagen door de kracht van het water, maar niemand, zelfs niet één van de mannen die op de dijk aan het werk waren, kwam om het leven.

Zondag 8 Februari, precies een week na de rampzalige nacht, werd in heel Nederland een gedenkdag gehouden voor de slachtoffers uit Zuid-Holland, Zeeland en West-Brabant. Ook in het geteisterde gebied probeerde men zo goed mogelijk de geest van deze rouwdag te handhaven. In het kerkje op Tholen wonen militairen van het 331ste bataljon grenadiers een kerkdienst bij. Straks staan zij weer op de dijk of helpen bij het bergen van slachtoffers.

Enorme houtmassa's zijn overal langs de dijken en tegen de ondergelopen huizen te vinden; ze bemoeilijkten de reddingswerkzaamheden uitermate. Deze foto toont een deel van het stadje Stavenisse, dat een tijdlang in een hachelijke toestand heeft verkeerd.

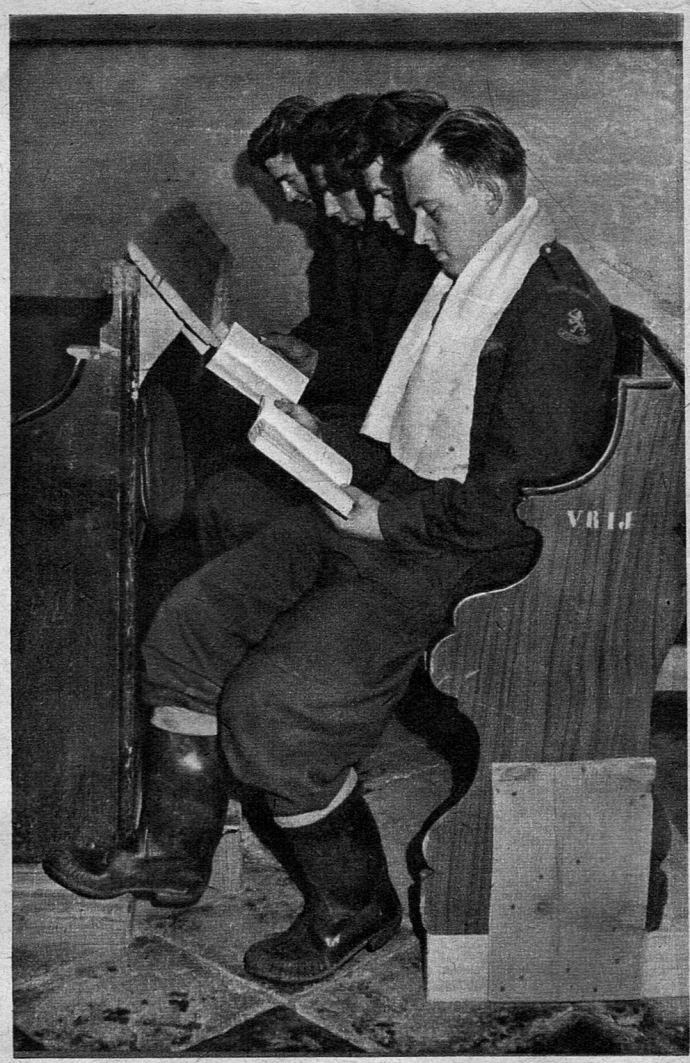

OVERZICHT VAN HET RAMPGEBIED

Bijgaande kaart probeert een zo volledig mogelijk beeld te geven van het grondgebied, dat op 1 Februari door storm en water werd geteisterd. Voor zover dit een week na de ramp bekend was, zijn op de desbetreffende plaatsen de dijkdoorbraken en andere vernielingen aan waterkeringen aangegeven. Het is natuurlijk niet mogelijk om in deze tekening alles op te nemen wat aan directe en indirecte bijstand werd geboden. Wij moesten ons bepalen tot enkele meer in het oog lopende hulpacties, waaronder die welke van de zijde van bevriende mogendheden werden ondernomen. Zo konden bijvoorbeeld de vliegtuigen, waarmee de droppings werden uitgevoerd, schetsmatig worden opgenomen. De voornaamste actiecentra van helicoptères en amphibievaartuigen konden eveneens worden aangegeven. Wij hebben gemeend niet meer voor iedere plaats afzonderlijk het aantal slachtoffers te moeten vermelden. Het thans bekende eindcijfer van bijna vijftienhonderd benadrukt de omvang van de ramp beter dan een versnippering van dit getal over alle getroffen plaatsen.
Wel zijn zoveel mogelijk plaatsnamen vermeld, opdat u kunt zien hoeveel steden en dorpen door het water werden verrast.

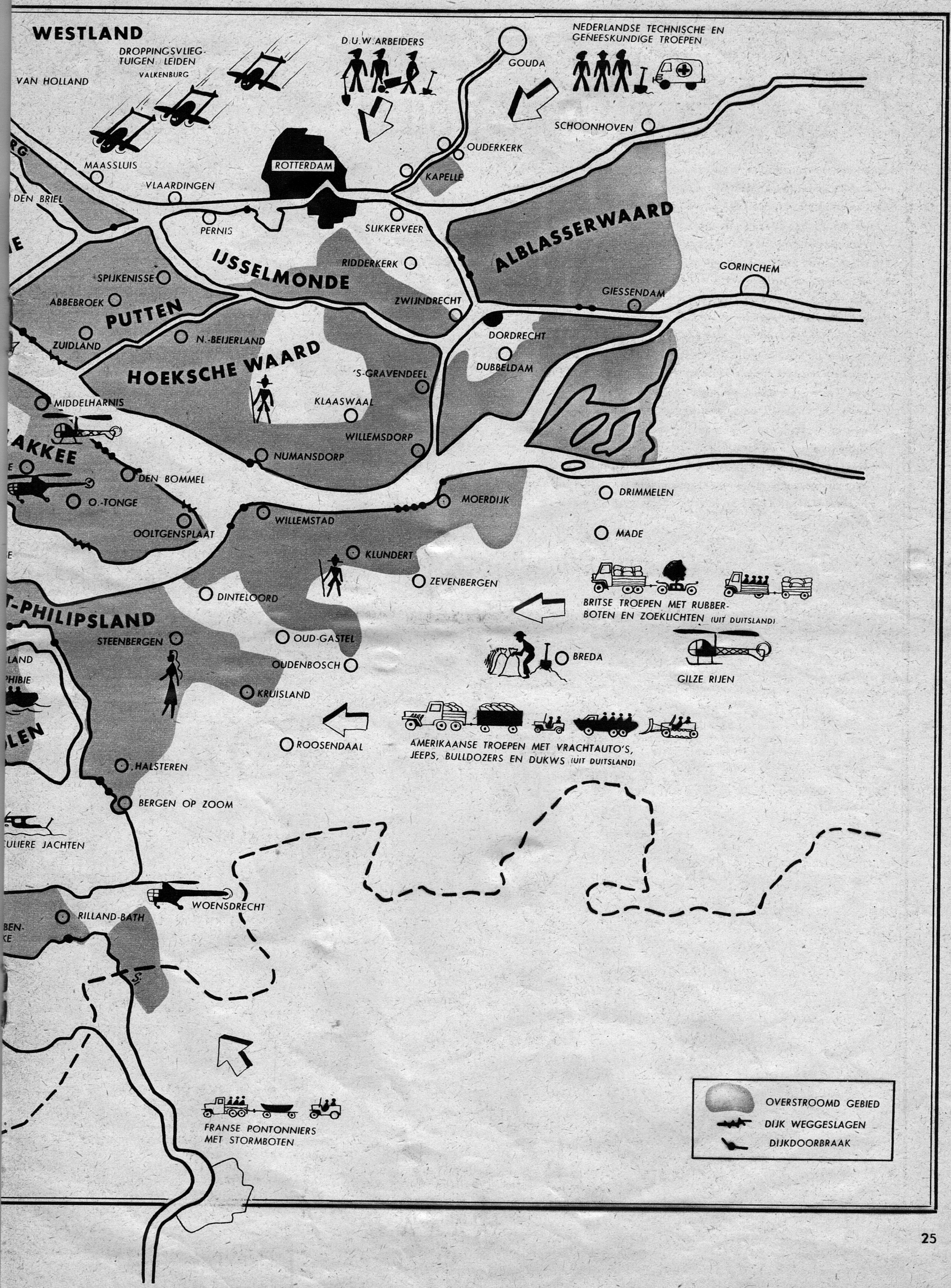
WESTLAND
DROPPINGSVLIEG-TUIGEN LEIDEN
VALKENBURG
VAN HOLLAND
D.U.W. ARBEIDERS
GOUDA
NEDERLANDSE TECHNISCHE EN GENEESKUNDIGE TROEPEN
SCHOONHOVEN
OUDERKERK
KAPELLE
ROTTERDAM
MAASSLUIS
VLAARDINGEN
DEN BRIEL
PERNIS
SLIKKERVEER
IJSSELMONDE
ALBLASSERWAARD
RIDDERKERK
GORINCHEM
SPIJKENISSE
ABBEBROEK
PUTTEN
ZWIJNDRECHT
GIESSENDAM
ZUIDLAND
N.-BEIJERLAND
DORDRECHT
HOEKSCHE WAARD
DUBBELDAM
'S-GRAVENDEEL
MIDDELHARNIS
KLAASWAAL
WILLEMSDORP
NUMANSDORP
DEN BOMMEL
O.-TONGE
MOERDIJK
DRIMMELEN
WILLEMSTAD
OOLTGENSPLAAT
MADE
KLUNDERT
ZEVENBERGEN
DINTELOORD
BRITSE TROEPEN MET RUBBER-BOTEN EN ZOEKLICHTEN (UIT DUITSLAND)
STEENBERGEN
OUD-GASTEL
BREDA
OUDENBOSCH
GILZE RIJEN
KRUISLAND
ROOSENDAAL
AMERIKAANSE TROEPEN MET VRACHTAUTO'S, JEEPS, BULLDOZERS EN DUKWS (UIT DUITSLAND)
HALSTEREN
BERGEN OP ZOOM
WOENSDRECHT
RILLAND-BATH
FRANSE PONTONNIERS MET STORMBOTEN
OVERSTROOMD GEBIED
DIJK WEGGESLAGEN
DIJKDOORBRAAK

De helicoptère zoekt naar een landingsplaats in het verdronken Nieuwe Tonge. Een stukje weg tussen de watervlakten zal als vliegveld moeten dienen. Op het eerste gezicht zou men menen, dat aan de overzijde van de weg een drooggebleven weiland ligt, maar dat is slechts schijn; in werkelijkheid is het een tapijt van stro, rottende uien, hout van vernielde boerderijen, balen veevoeder en kadavers, dat de storm in deze hoek gedreven heeft. In de getroffen gebieden vond men veel van dergelijke besmettingshaarden, die groot gevaar opleverden voor de volksgezondheid.

GOEREE

In hun nood hebben deze paarden de stal opgezocht, maar ze vonden de deuren gesloten. Hoe lang zullen ze nog in het ijskoude water gestaan hebben, voor de redding kwam opdagen? Of zijn ze tenslotte, zoals zoveel viervoeters in het rampgebied, bezweken van dorst en uitputting en weggezonken in de kille golven, die tegen de muren van de verlaten boerderij klotsen? In de omgeving van Ooltgensplaat werd deze luchtfoto gemaakt: een beeld van lijdende dieren, achtergelaten door de in doodsnood vluchtende mens. Ook het dier heeft dubbel en dwars zijn tol aan het water betaald.

Kikvorsmannen van de marine werden belast met het bergen van de slachtoffers in het half weggespoelde Nieuwe Tonge. Op sommige plaatsen stond het water vier dagen na de ramp nog zo hoog, dat men alleen in duikerpak de woningen kon binnengaan. Hier en daar troffen de kikvorsmannen lichamen aan in slaapkamers, nog gekleed in nachtgewaad. Het water kwam als een dief in de nacht, onverwacht en verraderlijk, en verraste de eilandbewoners in hun slaap.

Op 31 Januari 1953 lag hier nog een rustige, landelijke dorpsstraat, waar kinderen speelden en buurvrouwen een gemoedelijk praatje maakten. De nacht, die op die dag volgde, maakte van deze straat een droeve, onherstelbare ruïne en, wat veel erger is, een graf voor tientallen burgers, die hun huizen onder zich voelden wegzinken, nog vóór zij tot het besef waren gekomen, dat er zich een afschuwelijk vonnis aan hun dorp voltrok. In dit geval was dat Stellendam op het eiland Goeree.

EN OVERFLAKKEE

Van onschatbare waarde bleken in de overstroomde gebieden de dukws, voertuigen die zowel te land als te water gebruikt kunnen worden. De Engelsen en Amerikanen stelden er verscheidene ter beschikking, maar ook particulieren uit ons eigen land snelden met deze rijdende boten te hulp. De Dorus Rijkers, die in de zomermaanden dienst doet op het strand van Bloemendaal en kleine pleziertochtjes maakt over de Noordzee, kon men kort na de ramp aantreffen in Nieuwe Tonge, waar hij ingezet werd bij het redden van achtergebleven bewoners en later bij het wegvoeren van vee, dat de vloed had overleefd.

Met alle moderne technische middelen werd hulp verleend. In de haven van Middelharnis strandde deze Sea-otter van de Marineluchtvaartdienst na dagenlange activiteit boven de bedreigde eilanden. Het luchtruim in de zuidwesthoek van Nederland werd in de rampweek doorkruist door vliegtuigen van velerlei type en nationaliteit, alle met hetzelfde doel: zoveel mogelijk mensenlevens ontrukken aan de greep van het water.

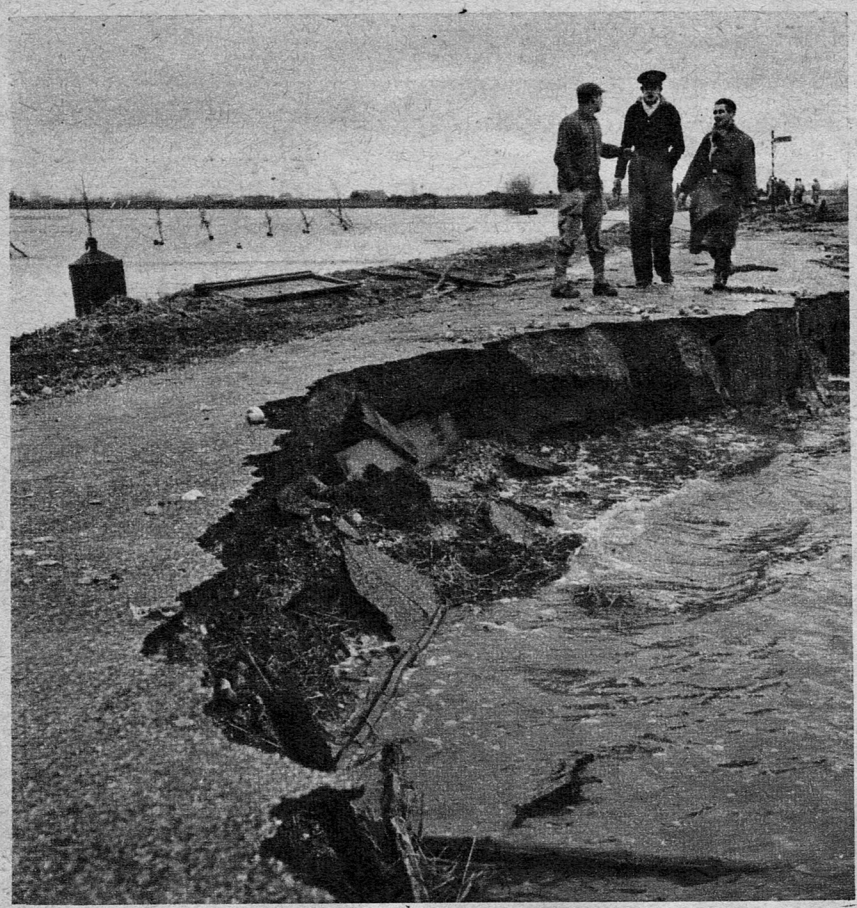

Wrakhout, stro en appels zijn door de storm bijeengedreven in dit gapende dijkgat in de omgeving van Den Bommel. De enorme kracht van het water wordt eerst goed duidelijk, wanneer men ziet hoe de verharde wegen over grote afstanden eenvoudig waren weggeslagen.

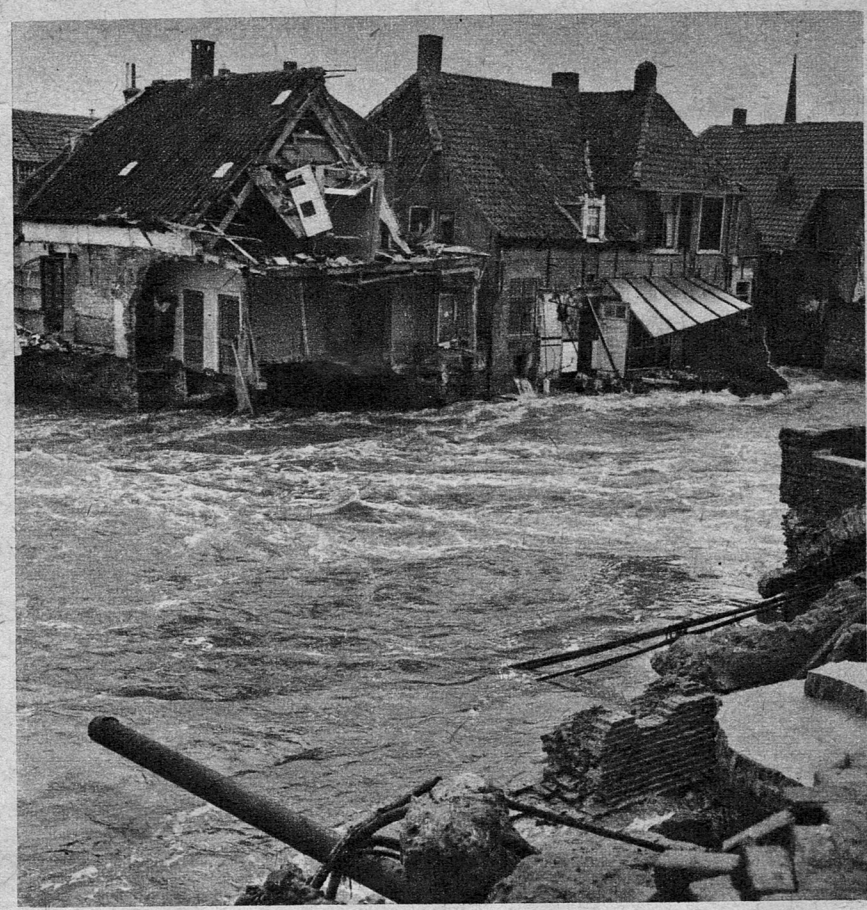

Met vernietigende kracht baande het water zich een weg door het Flakkeese dorpje Den Bommel en splitste het in tweeën. Huizen stortten in, mensen en vee werden in de kolkende stroom meegesleurd. Lange tijd is het dorpje geheel geïsoleerd geweest en was het alleen met amphibievoertuigen te bereiken.

Een droppingsterrein op Overflakkee, bezaaid met zakken, die voedsel, medicamenten en andere dringend noodzakelijke goederen voor de geïsoleerde bevolking bevatten. Dakota's van de K.L.M. vlogen af en aan en wierpen hun ladingen af op weilanden, die tevoren via mobiele zenders als afwerpterrein waren aangewezen. Dank zij deze uitstekend functionnerende luchtbrug konden de noodgebieden, ondanks hun isolement, terstond van het nodige worden voorzien.

In de Nederlands-Hervormde kerk van Sommelsdijk reikten de stapels kleding en beddegoed tot halverwege de boogvensters. Alle goederen, die in deze ruimte werden opgeslagen, waren afkomstig uit Doetinchem, waar vandaan in de avond van de eerste Februari een hulpcolonne van zeven trucks naar het noodgebied vertrok, geleid door de dappere burgemeestersvrouw van het Gelderse stadje. De colonne bereikte na een moeizame tocht vol gevaren en hindernissen het eiland Goeree-Overflakkee, waar het water de mensen letterlijk en figuurlijk tot aan de lippen stond. ↓

Ooltgensplaat, dorp zonder dorpelingen. Niets beweegt zich tussen de ondergelopen huizen als 't vliegtuig over de daken strijkt. Vreemd en onwerkelijk is de rust na de chaotische taferelen van de stormnacht.

Avondzon over het verdronken land. Toen de storm was gaan liggen en de woedende elementen tot rust waren gekomen, viel er een beklemmende stilte over het zwaar geslagen Overflakkee. Vanaf de kerktoren van Sommelsdijk staarde men verbijsterd over de onafzienbare watervlakte, waar, in de ruïnes der ingestorte huizen, nog de lichamen rustten van niet-geborgen slachtoffers. Te midden van de kille verlatenheid rijst de watertoren van Dirksland eenzaam omhoog. Een triest en troosteloos beeld....

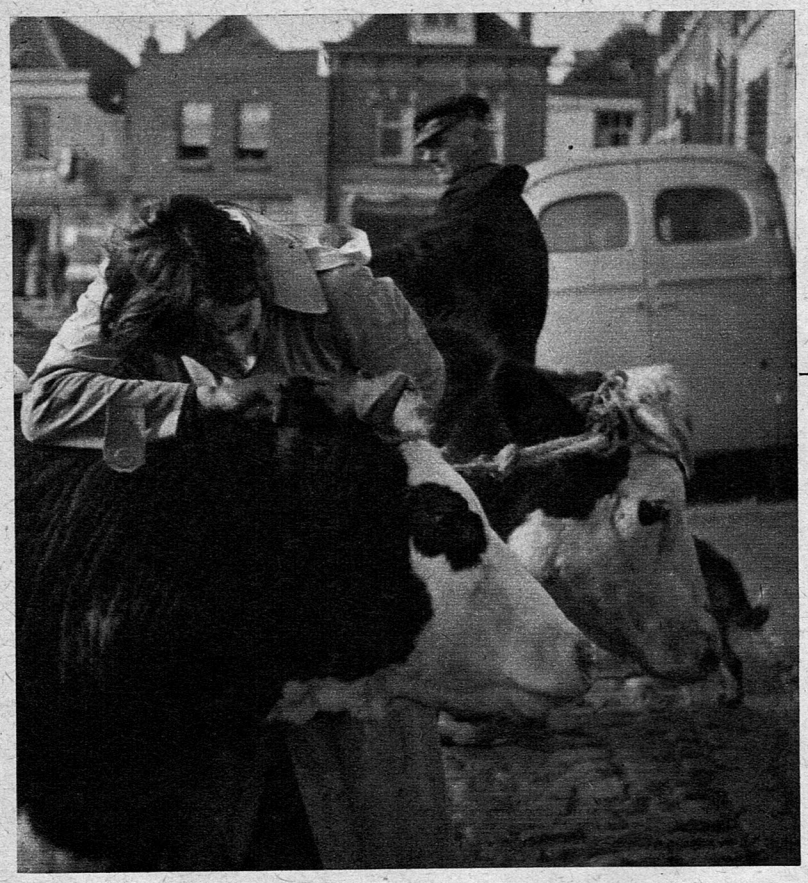

Op het nippertje konden deze koeien uit de ondermijnde en overstroomde stal worden gered. Gelaten wachten ze op de havenkade van Oude Tonge hun verdere lot af. Het dochtertje van de boer controleert hier de oormerken, waaraan zij het eigendom van haar vader kan herkennen, want in de overhaaste aftocht was het uiteraard niet mogelijk het geredde vee streng gescheiden te houden.

Zandzak voor zandzak moet worden aangedragen en neergelegd. Een moeizaam karwei, dat geduld en volharding eist, maar dat de enige mogelijkheid vormt om de verbroken verbinding tussen Middelharnis en Ooltgensplaat te herstellen. Zo is er overal in Zeeland en Zuid-Holland monnikenwerk verricht, broodnodig monnikenwerk, waarvan het behoud van de eilanden afhing en dat graag en met haast fanatieke verbetenheid werd gedaan door vrijwilligers uit alle delen van het land.

Op de dijk tussen Dirksland en Sommelsdijk, waar een geïmproviseerde „luchthaven" was aangelegd, landde iedere tien minuten een helicoptère met evacué's uit Nieuwe Tonge. Bomen werden afgezaagd en het verkeer werd omgelegd om de mechanische „werkbijen" gelegenheid te geven hun levende last aan de grond te zetten. Daar stonden ambulancewagens gereed om de gewonden over te brengen naar het noodziekenhuis in Dirksland. Honderden hebben aan deze prachtige samenwerking van Amerikanen, Engelsen, Belgen en Nederlanders hun leven en hun gezondheid te danken.

Met man en macht toog men aan het werk om de gevaarlijkste dijkgaten te dichten. Terwijl de golven hun tegen de benen sloegen, zwoegden onvermoeide vrijwilligers in regen en sneeuwstorm aan het herstel van de doorgebroken zeeweringen en de weggeslagen binnendijken. Op vele plaatsen is men er, dank zij het titanenwerk van deze vrijwilligers, in geslaagd belangrijke dijken tegen het aanstormende watergeweld te verdedigen en daardoor te behouden.

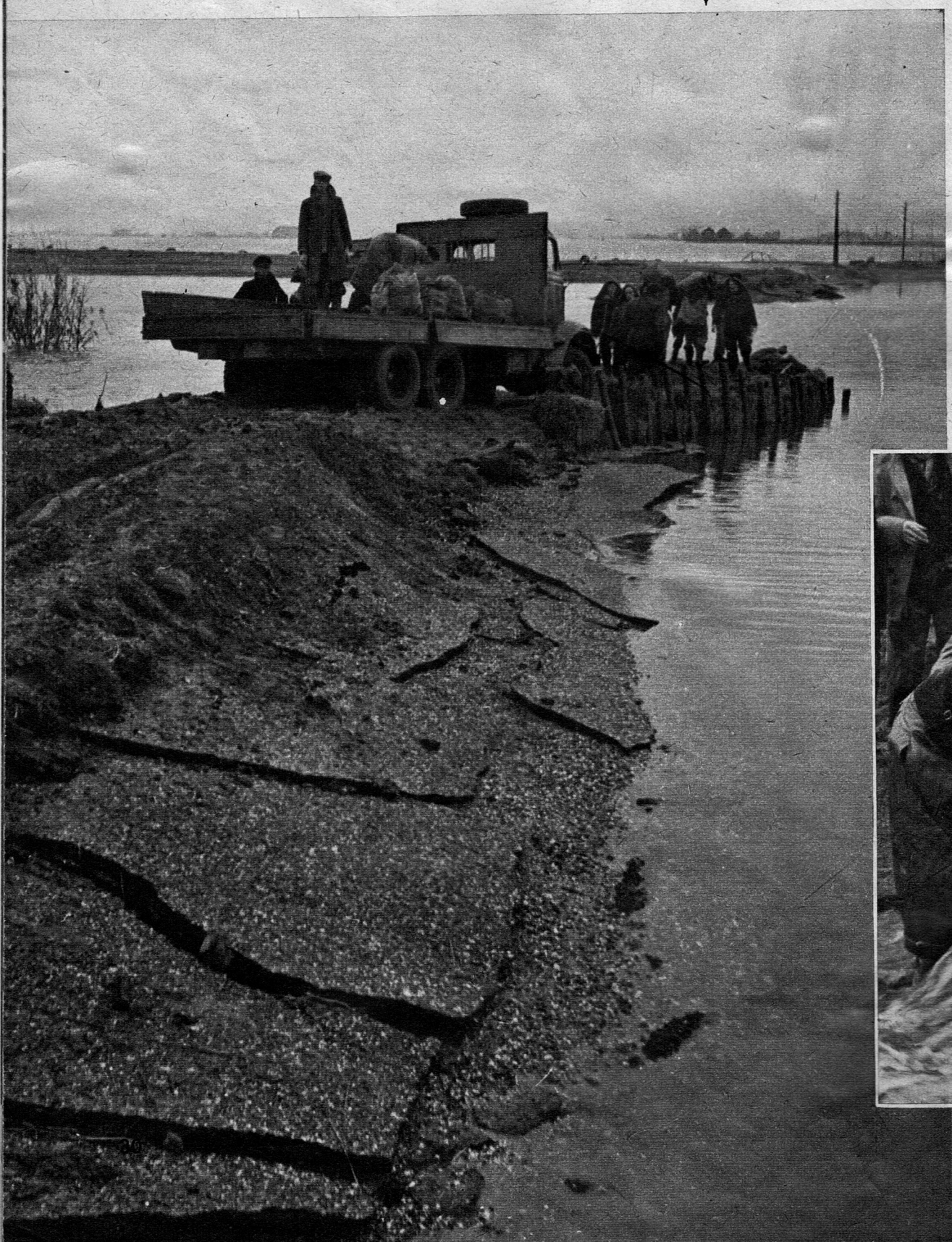

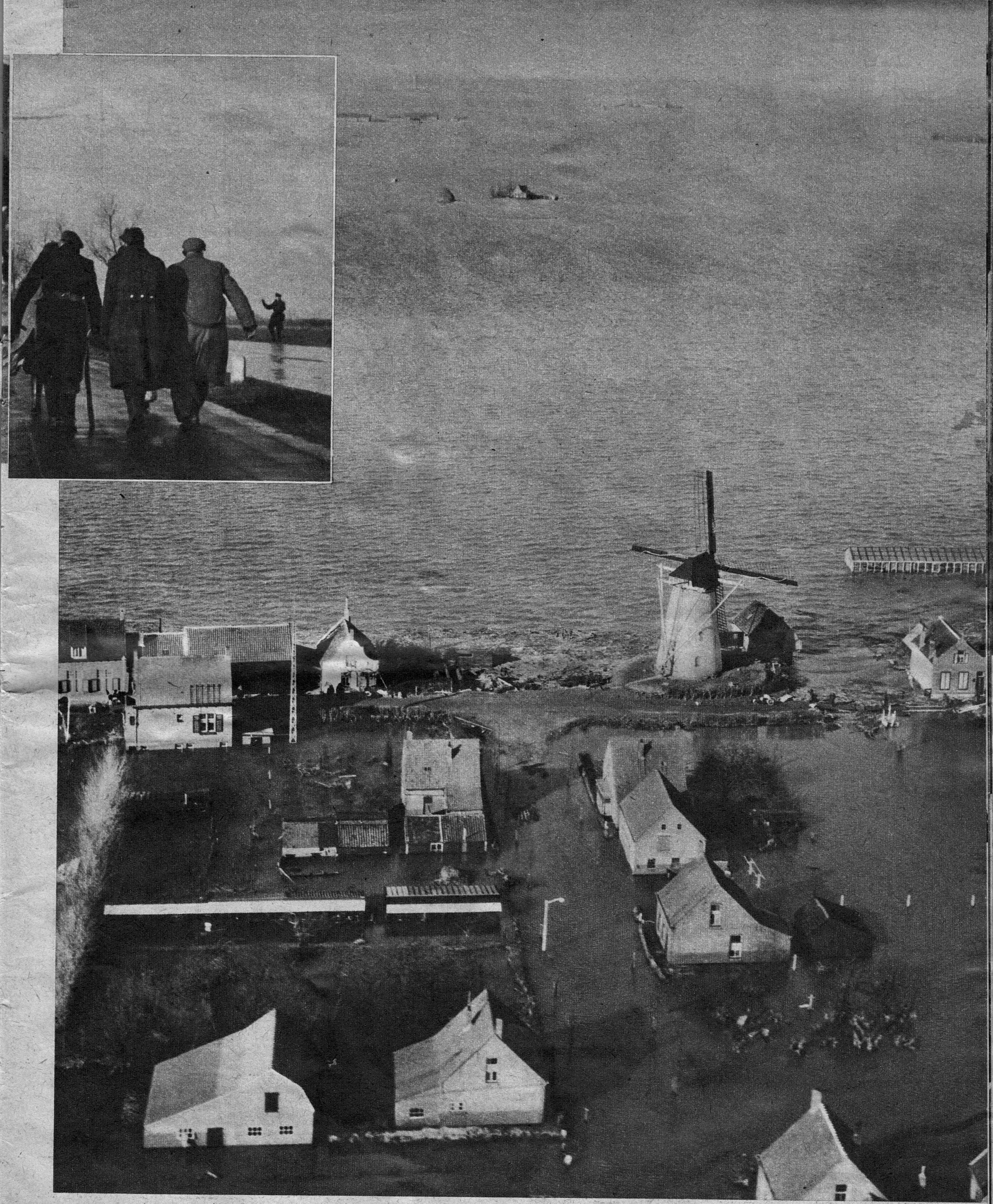

Water, water, water, zover het oog reikt. Als vergeten eilandjes liggen de geïsoleerde boerderijen in de binnenzee, die kiemende akkers en malse weilanden heeft overspoeld. De bewoners zijn geëvacueerd, de molen draait niet meer, stilte en verlatenheid hebben bezit genomen van het eens zo bedrijvige Overflakkee. Treurend om zijn doden lag het eiland onder de grauwe Februarihemel.

De dijken langs het kanaal naar Zierikzee hebben de kracht van het golvende en kolkende water niet kunnen weerstaan. Mede doordat het waterpeil binnen het kanaal met de stand van eb en vloed meeschommelde, vreesde men zeer voor het stadje zelf, dat hierdoor een prooi van de zee zou kunnen worden.

Slechts de molen bij Serooskerke en de daken van een paar huisjes steken boven het water uit. Wat zal er straks van het land zijn overgebleven als het water is verdwenen? Dit is een vraag, die veel mensen zich hebben gesteld. Sommigen hebben zelfs gepeinsd: Zâl er nog wel iets van dit land overblijven?

SCHOUWEN-DUIVELAND

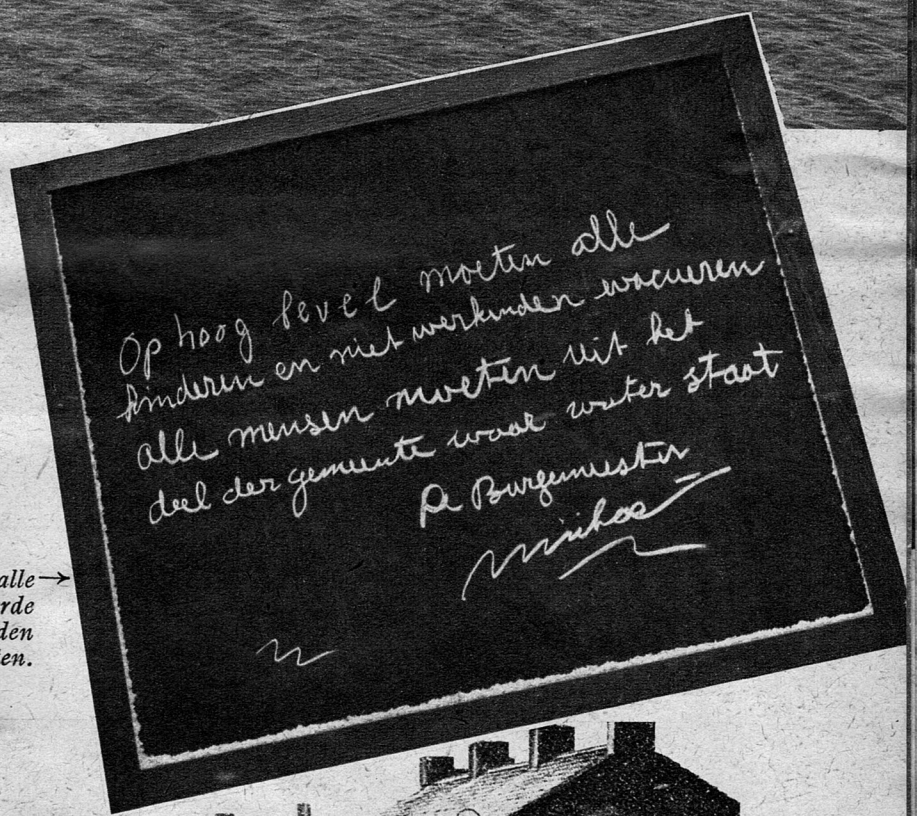

Op een groot schoolbord kondigde de burgemeester van Bruinisse aan, dat alle kinderen en niet tewerkgestelden zo spoedig mogelijk uit de zwaar geteisterde gemeente moesten vertrekken. Hier en daar ging dat nog wel eens met moeilijkheden gepaard, omdat de getroffenen niet gaarne hun have en goed in de steek lieten.

Op een dijk bij Zijpe staan drie kruisen; ze geven de plaatsen aan waar inderhaast enkele slachtoffers van Schouwen-Duiveland zijn begraven. Hoevelen echter zullen ergens onder een ingestort huis of een stukgeslagen schuur hun graf gevonden hebben; de zee heeft zijn prooi geheel en al voor zich opgeëist.

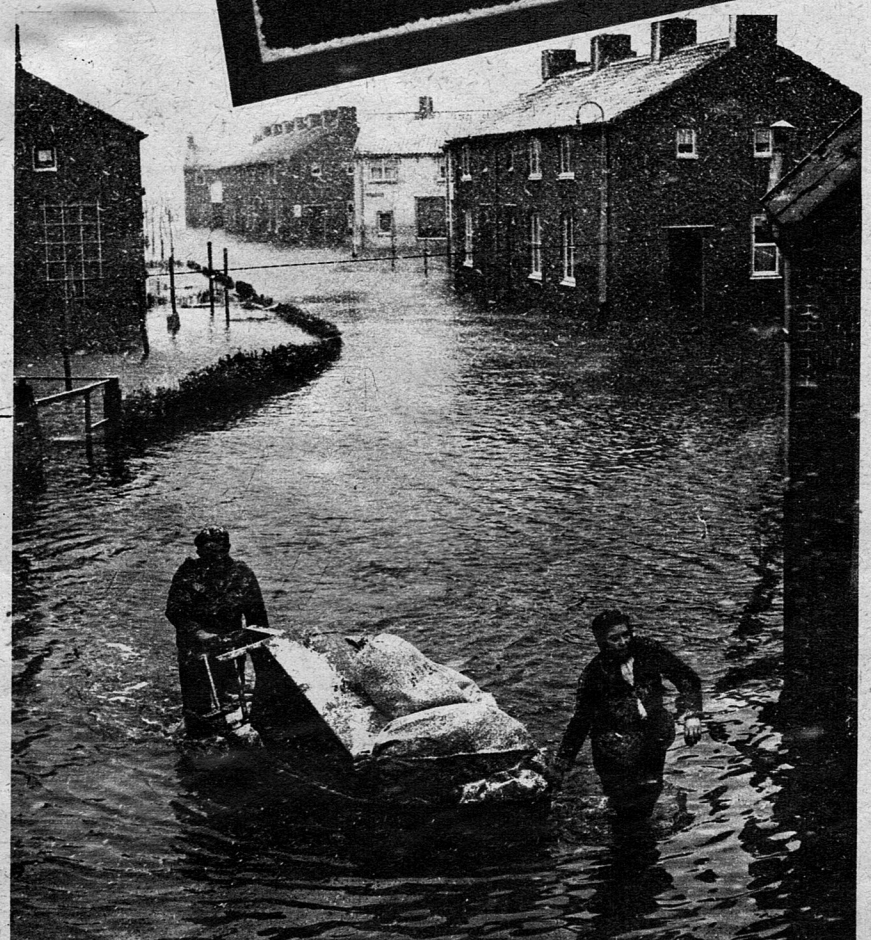

In een sneeuwjacht en bij een snijdende wind proberen enkele inwoners van Bruinisse nog iets van hun bezittingen in veiligheid te brengen alvorens zij evacueren. Overal zag men dit zelfde troosteloze beeld in de verlaten en benauwend stille straten van het stadje.

Vanaf het marktplein te Zierikzee werden voortdurend reddingspogingen ondernomen. Helicoptères en dukws brachten voortdurend slachtoffers uit de overstroomde polders naar dit hoger gelegen gebied. Op deze plaats ook sprak Z.K.H. prins Bernhard de bevolking toe, toen hij deze trachtte te overtuigen van het belang van een evacuatie.

Heel duidelijk krijgt men op deze foto een overzicht van de dijkdoorbraken bij Zierikzee. Door verscheidene gaten heeft het water vrij spel gekregen; op sommige plaatsen zijn als het ware grote happen uit de dijk gebeten en dat niet altijd aan de zeekant, maar in veel gevallen ook aan de polderkant van de dijk.

Ladingen kleren en dekens werden per schip naar Zierikzee vervoerd om in de meest noodzakelijke behoeften te kunnen voorzien. De transporten werden begeleid door militairen en politiemannen, die na aankomst behulpzaam waren bij de redding en de evacuatie.

Een grote evacuatievloot ligt gemeerd in de haven van Zierikzee om de bevolking naar veiliger gebieden over te brengen. Hoewel deze stad grotendeels gespaard is gebleven voor de watersnood, werd de toestand er zó precair, dat Z.K.H. prins Bernhard in eigen persoon de inwoners kwam aansporen tot evacuatie.

Dukws en hefschroefvliegtuigen hebben de meest gevaarlijke manoeuvres moeten verrichten om de mensen uit bomen en van daken te halen. Op deze foto ziet men hoe een helicoptère een geredde overneemt van een amphibievoertuig.

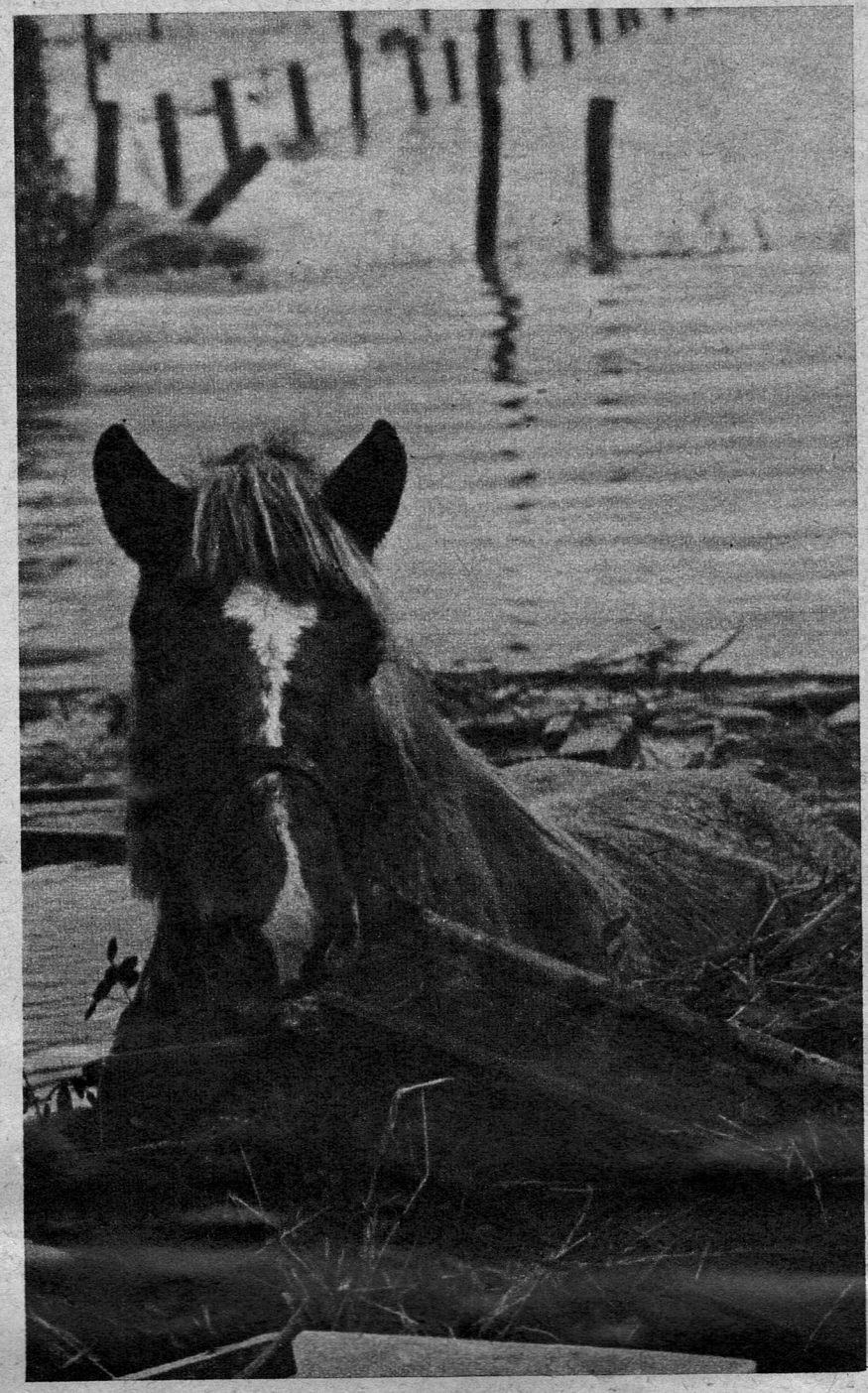

Dagenlang heeft dit Zeeuwse paard ergens in een stal bij Oosterland in het water gestaan. Het is een van de vele dieren, die de mensenredders met een droevige, vragende blik hebben aangezien als dezen in bootjes voorbijvoeren. Dit paard echter werd uit zijn netelige positie bevrijd door een sergeant, die de droevige blik had opgevangen en de onuitgesproken vraag had verstaan.

Uitstekend reddingswerk hebben de Amerikaanse soldaten kunnen verrichten met hun onovertroffen dukws, waarvan er hier een door de straten van Oosterland vaart. Sommige van deze amphibievoertuigen waren bemand met Duitsers, die in dienst zijn van de Amerikaanse strijdkrachten.

Totaal onbeschermd staat hier een huisje midden in de polder bij Oosterland. Het water kwam met zulk een kracht aanzetten, dat een hele muur werd weggeslagen. Elders stortten de woningen als kaartenhuisjes in elkaar, omdat ze de druk van de geweldige watermassa's niet konden weerstaan.

Een vloot van Urker vissersschuiten ligt voor anker bij Bruinisse om de evacué's op te vangen en te vervoeren naar betere oorden. Waar het nodig was, hebben de vissers hun schepen verlaten om mensen te redden en de helpende hand te bieden bij de verzorging van ouden van dagen en kinderen.

Met houten roeiboten en rubbervletten werden de bewoners van Noordwelle op Schouwen uit hun huizen bevrijd. De meesten waren in de gelegenheid 'n koffertje of een tas met de meest noodzakelijke levensbehoeften of waardevolle voorwerpen mee te nemen. Zij hebben daarmee minder reden tot klagen dan vele anderen.

Met alle mogelijke hulpmiddelen heeft men gepoogd de in nood verkerende slachtoffers, die zich nog op geïsoleerde boerderijen en huizen bevonden, uit de polders op te halen. Bij Dreischor werden kleine boten met platte bodem en buitenboordmotor over de dijk gehaald en in het polderwater neergelaten.

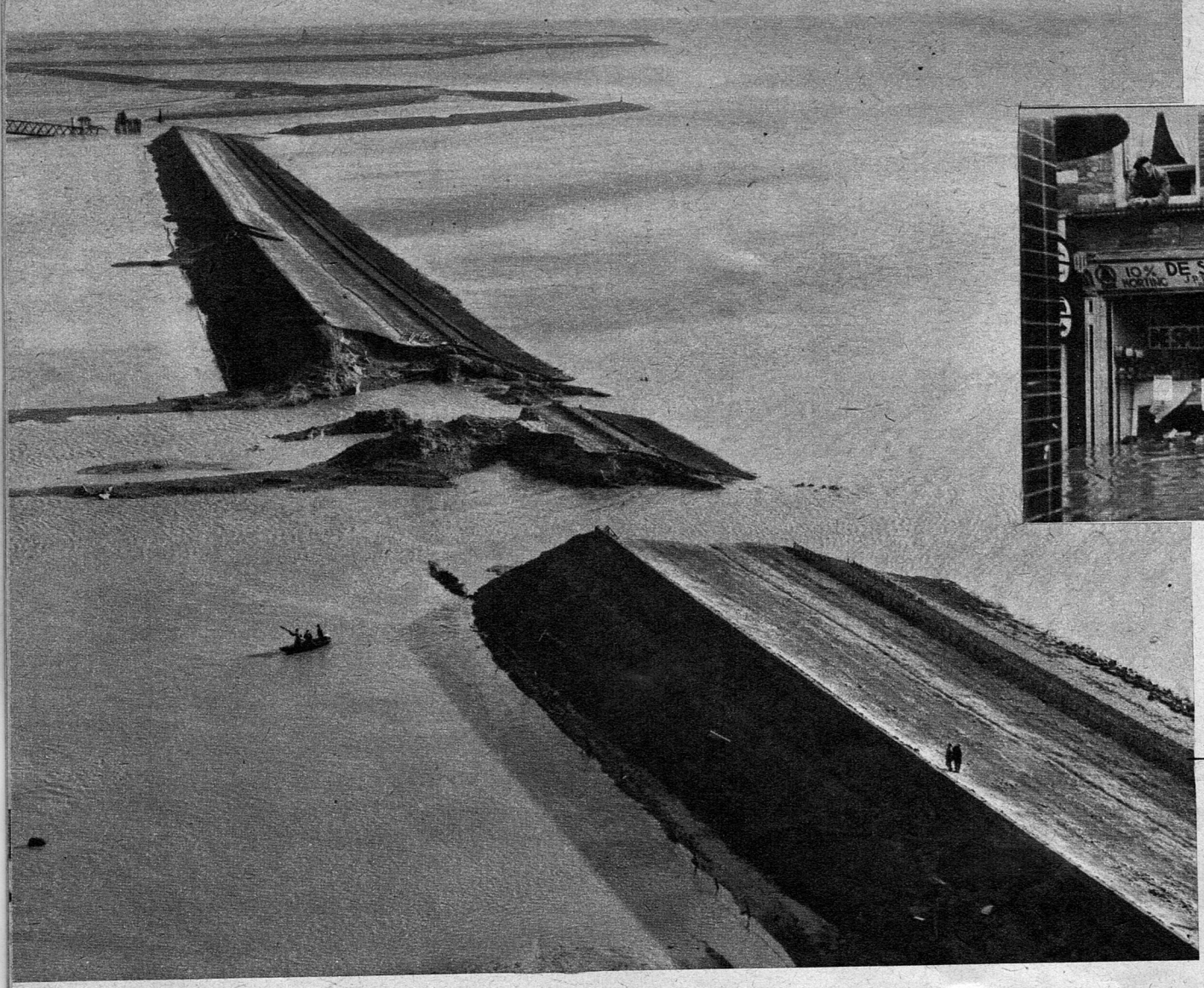

Op de Zondag na de ramp was men in de binnenstad van Vlissingen de gehele dag bezig mensen uit de bovenste verdiepingen van hun huizen te halen en in roeibootjes naar veiliger plaatsen over te brengen. Vele winkeliers verlieten hun woningen in de wetenschap, dat hun voorraden door het water waardeloos waren gemaakt.

Een groot deel van Zuid-Beveland bleef gespaard, maar in het noordwesten, het zuiden en het oosten ondergingen toch vele dijken het lot van deze sterke waterwering bij Kruiningen, die op verscheidene plaatsen werd weggeslagen. Het is alsof een gigantische drag-line er grote happen uit heeft genomen....

NOORD-BEVELAND, ZUID-BEVELAND EN WALCHEREN

In Vlissingen werd de boulevard tussen het Wooldhuis en het standbeeld van De Ruyter op zes plaatsen opengescheurd. De boulevard en de kademuur liepen zware schade op en binnen ongelofelijk korte tijd was een deel van de stad in een binnenzee herschapen. De bekende bomvrije toren, welke u op de achtergrond van deze foto ziet, bleef wel overeind, doch werd ernstig ondermijnd.

Ook in de polders rond Krabbendijke werden vele boerderijen door de waterwolf uit elkaar gerukt. In het stadje zelf werd ook wel schade aangericht, doch het bleef in zoverre gespaard, dat de inwoners niet overhaast de vlucht hoefden te nemen en enkele dagen later volgens een min of meer vastgesteld plan konden worden geëvacueerd.

Hoewel men niet kan zeggen, dat Vlissingen tot de zwaarst getroffen gemeenten behoort, was de bekende Sint-Jacobstoren toch getuige van talloze taferelen van menselijk leed. Mensen moesten hun woningen verlaten, wetend, dat achter hen de waterschade met het uur groter werd. Drie mannen vonden de verdrinkingsdood en in de straten werden enorme verwoestingen aangericht. Op de foto: in de Sarazijnstraat verongelukte een auto, die ergens nog hulp had willen bieden.

En juist toen men ook op Zuid-Beveland al het varend materieel hard nodig had om mensen, vee en huisraad te redden, werden vele boten door de storm en het water kapotgeslagen of op andere manieren waardeloos gemaakt. Zo werd de veerboot Willemsdorp van zijn ankerkabels losgeslagen en midden op een stuk ondergelopen land neergezet.

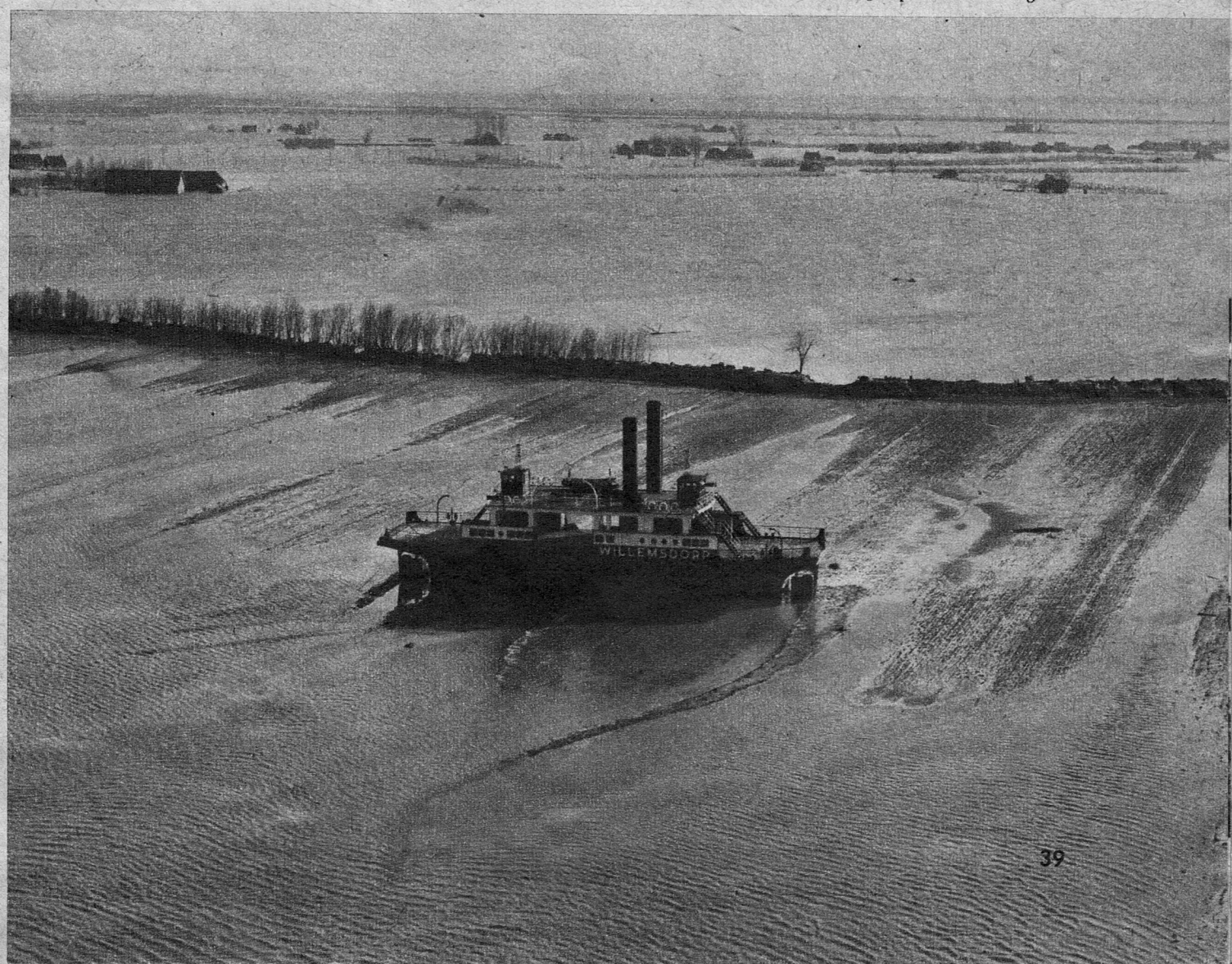

Luchtfoto's zijn dikwijls het enige middel om de omvang van een ramp in beeld te brengen. Deze opname werd in Lepelstraat gemaakt. Over een smalle strook dijk bereiken de vluchtelingen het bootje, waarmede zij in veiligheid gebracht kunnen worden.

WEST-

In de meest letterlijke zin van het woord stond het leger op de bres. Op Zondagmorgen werden alle militaire verloven ingetrokken om de dienstplichtigen terstond bij de hulpverlening in te schakelen. Militairen aan het werk op de dijk bij Zwingelspaan.

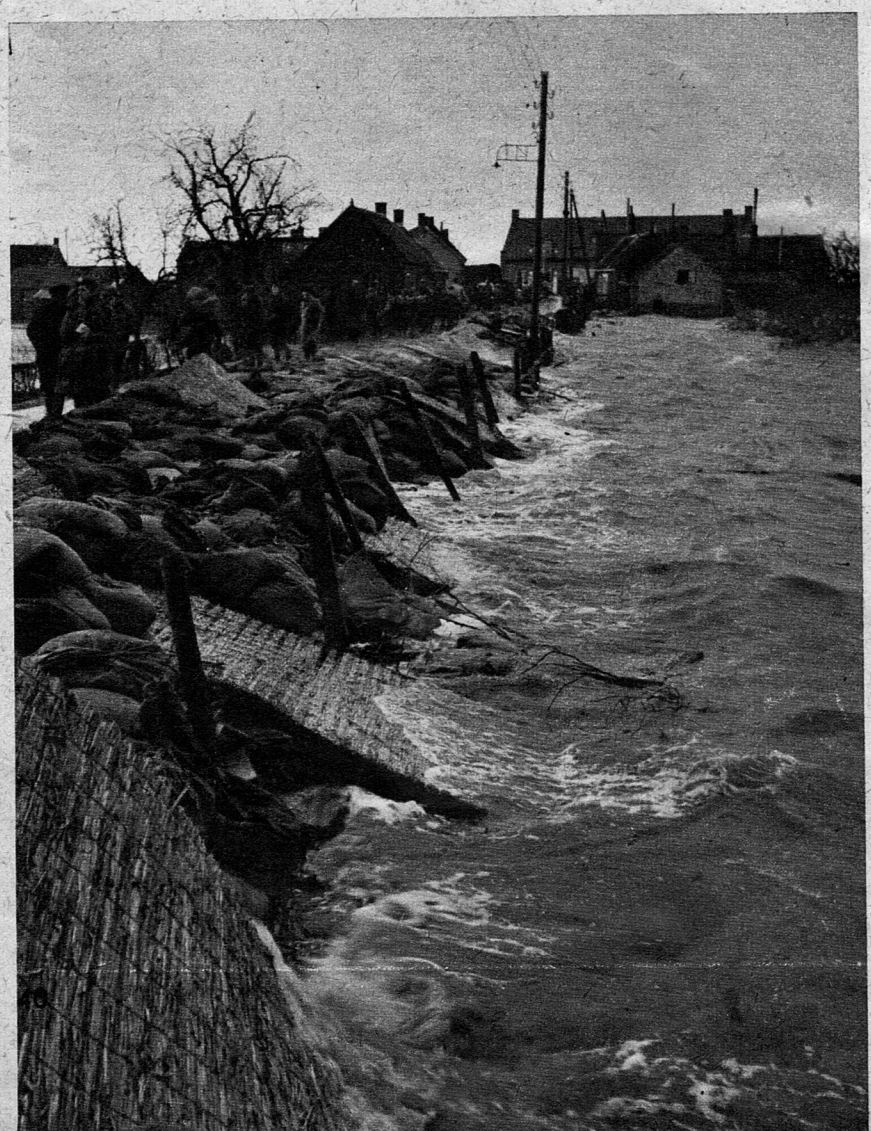

De weg van Halsteren naar Tholen was volkomen door het water overspoeld. In de polders hebben zich vele tragedies afgespeeld. Meer dan tachtig mensen en een groot gedeelte van het vee kwamen in de golven om. Het bergen van de kadavers was, met het oog op de volksgezondheid, dringend noodzakelijk.

De jeugd heeft zich tijdens de rampdagen van haar beste zijde laten kennen. Met enthousiasme en voortvarendheid heeft zij zich bij het reddingswerk ingezet. In Lepelstraat speurden deze jongemannen de polders af naar overlevenden en zwaaiden groetend naar de luchtfotograaf.

BRABANT

Waar men niet direct de strijd met het water kon aanbinden, schuurden de getijstromen de gaten in de dijken dikwijls tot grote diepte uit. Een van de in West-Brabant geteisterde plaatsen is Lepelstraat, waar van het land weinig meer te bekennen is.

Enorme hoeveelheden zandzakken waren nodig om het polderland van West-Brabant tegen nog grotere rampen te behoeden. De onbegaanbare wegen maakten het dikwijls onmogelijk het zand direct op de gewenste plaats te brengen. Herstelwerk aan de bres bij Klundert.

Het invallen van de duisternis was geen reden om de zo noodzakelijke herstelwerkzaamheden aan de dijken te onderbreken. In het felle schijnsel van krachtige lichtaggregaten bleven de militairen en de burgers de gehele nacht in touw om de bedreigde plaatsen bij Halsteren te versterken.

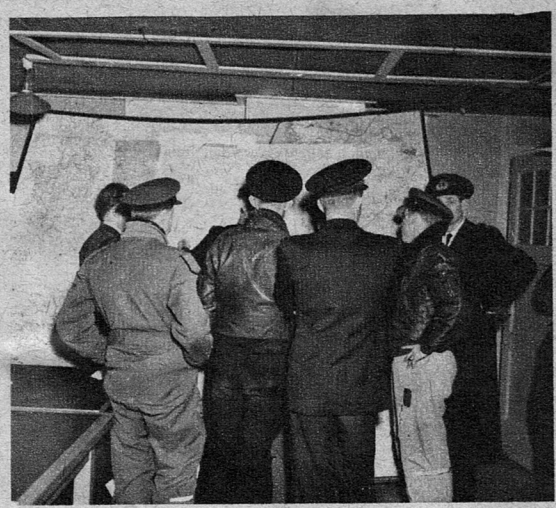

Voor een grote stafkaart van het overstroomde gebied bestuderen vliegtuigbemanningen op Gilze-Rijen de situatie. Hefschroefvliegtuigen hadden een groot aandeel in de redding van honderden mensenlevens. Vliegers van vele nationaliteiten troffen elkaar in de briefing-room.

In de noodziekenhuizen en evacuatiecentra konden de slachtoffers van de overstroming weer langzamerhand tot rust komen. Onder de goede zorgen van een Rode-Kruishelpster komt opa Meschier uit Oude Tonge, die met zijn honderdtwee jaren de ramp heeft overleefd, weer op krachten. →

In de evacuatiecentra speelden zich vele roerende taferelen af. Als men een oude man een baby de fles ziet geven, vraagt men zich af, waarom de moeder dat niet doet. Behoort de moeder misschien tot de vele vermisten? Is zij ergens anders terechtgekomen? Op al deze vragen was vaak geen antwoord mogelijk.

In het noodziekenhuis van Bergen op Zoom had het Rode Kruis zich op het ergste voorbereid. Wie niet kerngezond in de evacuatiecentra arriveerde, werd terstond naar het noodziekenhuis doorgezonden. Een koortsig jongetje uit Overflakkee krijgt van de zuster iets te drinken.

En dit is dan nog slechts een gedeelte van de troosteloze ravage op Sint-Philipsland.... Het was alsof hier de klauw van een reusachtig monster tientallen huizen had versplinterd en de spaanders langs de dijken had neergesmeten. De materiële schade, welke het schiereiland leed, is niet bij benadering te schatten.

SINT-PHILIPSLAND

In het stadje Sint-Philipsland liepen vele straten uit in het water, dat het hele schiereiland had overstroomd. Zodra het grootste gevaar was geweken, stak men hier, evenals overal elders, direct de handen uit de mouwen om de kadavers van het verdronken vee zo snel mogelijk te verzamelen en op transport naar de destructors te stellen.

Ook in Sint-Philipsland zag men kleine groepjes mensen, die zo onopvallend mogelijk woningen binnengingen om te onderzoeken of er nog doden in lagen. Gelukkig bleef de oogst van de Dood op Sint-Philipsland tot één slachtoffer beperkt.

HULP

Kleumend in de gure wind en de steeds terugkerende sneeuwbuien gunnen Franse soldaten zich een ogenblik rust bij een nieuwe waterkering, die zij zo juist hebben aangelegd. In Tholen en de westhoek van Brabant hebben onze Franse en Belgische vrienden zich van hun beste zijde laten kennen.

Dank zij het moderne Amerikaanse materieel konden honderden mensen uit vaak benarde posities bevrijd worden. Hefschroefvliegtuigen, dukws en platte vaartuigen hebben er voor gezorgd, dat de dodencijfers niet nóg hoger zijn geworden.

Met de Amerikaanse troepen waren veel Duitsers meegekomen, die dienst deden als chauffeurs van vrachtwagens en amphibievoertuigen. Velen van hen gaven ronduit te kennen, dat zij blij waren iets voor Holland te kunnen doen.

De regering van Saarland stelde ons een complete brandweer ter beschikking. Met krachtige pompinstallaties maakten de Saarlanders de kelders in Fijnaart en omgeving droog en vertrokken daarna naar de Moerdijk om daar verdere herstelwerkzaamheden te verrichten.

UIT HET BUITENLAND

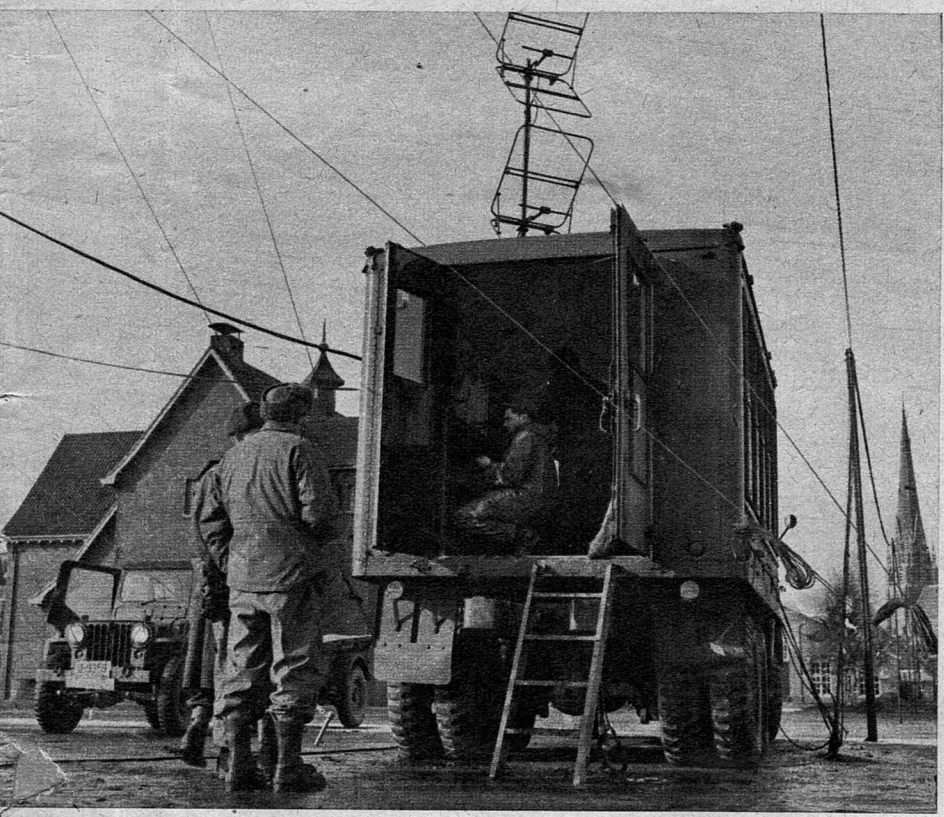

Direct na hun aankomst in Breda begonnen de Amerikanen een complete radio-zendinstallatie op te zetten. De ervaring heeft nu wel uitgewezen, dat bij grote reddings- en hulpacties modern materiaal niet gemist kan worden.

Hoewel ook hun eigen vaderland door het water was overvallen, boden in Duitsland gelegerde Engelse militairen onmiddellijk aan om in het noodgebied te komen helpen. Uit vliegtuigen afgeworpen goederen worden met bekwame spoed door de tommy's bijeengebracht.

Het nieuws van de ramp was nog maar nauwelijks over de grenzen bekend geworden, of spontaan bood men hulp aan. Uit het westen van Duitsland vertrokken de Amerikanen onmiddellijk met een enorme massa materiaal om ons bijstand te verlenen. In Breda sloeg majoor Patterson zijn hoofdkwartier op.

Verpleegsters van de Amerikaanse hulpcolonnes verrichtten uitstekend werk in de noodgebieden en evacuatiecentra. Hun uitrusting was zo uitgebreid, dat zij nagenoeg alleen een geheel ziekenhuis konden inrichten. →

Denemarken schonk in de eerste weken al voor zeven millioen gulden aan kleding en gereedschappen alleen. Toen bekend werd, dat Nederland kruiwagens nodig had, waren er in Kopenhagen binnen een paar uur honderden bijeen. Schoolkinderen zorgden voor een feestelijk transport naar het station.

Met een wonderlijke vrijgevigheid heeft Nederland zijn geldelijke hulp aangeboden. Op de rekening van het Rampenfonds steeg het saldo met millioenen tegelijk. Geen wonder, dat men op de kantoren de drukte haast niet kon verwerken.

HULP

Ten behoeve van de getroffenen is door de P.T.T. een speciale watersnoodpostzegel uitgegeven. De toeslag van tien cent, die boven de normale frankeerwaarde geheven wordt, zal aan de slachtoffers ten goede komen.

Zweden, dat zich in de afgelopen oorlog al een goede vriend van Nederland toonde, leefde op bijzondere wijze met ons mee. In het stadje Köping, waar zes bruggen zijn, moesten alle voetgangers op Zaterdag en Zondag een bijdrage geven voor Nederland, als zij een brug wilden passeren. Bij de Nederlandse gezant te Stockholm kwam prinses Christina een bijdrage van haar schoolkameraadjes overhandigen. ←

De voorzitter van de Italiaanse vereniging van oorlogsinvaliden, Pietro Ricci (links), overhandigde de heer Elliott Newcomb in Rome een cheque van een millioen lire. Dit geld moest bestemd worden voor de leniging van de nood in de rampgebieden van België en Nederland.

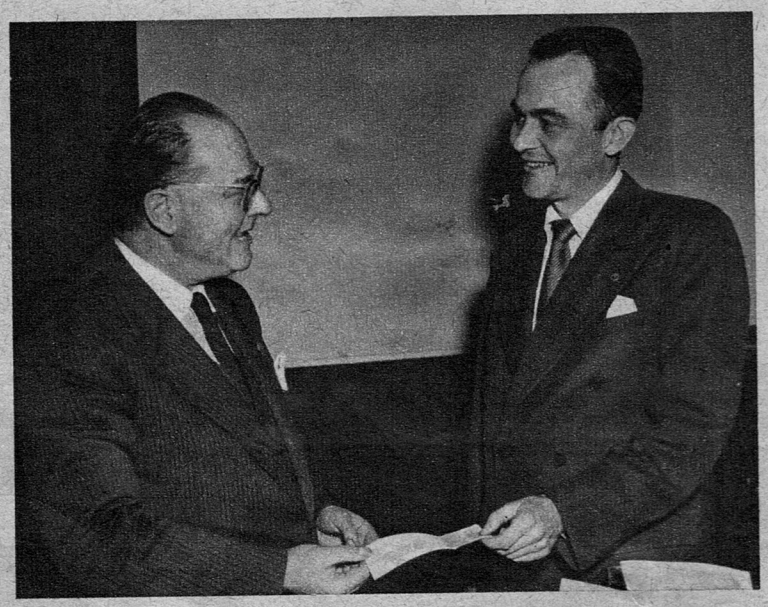

In de nacht van de vijftiende Februari arriveerde in de Rotterdamse haven de India, die een grote lading goederen uit Portugal aan boord had. De Portugese gezant, de heer F. Q. de Oliveira Bastes, overhandigde de ladingspapieren aan een functionaris van Buitenlandse Zaken.

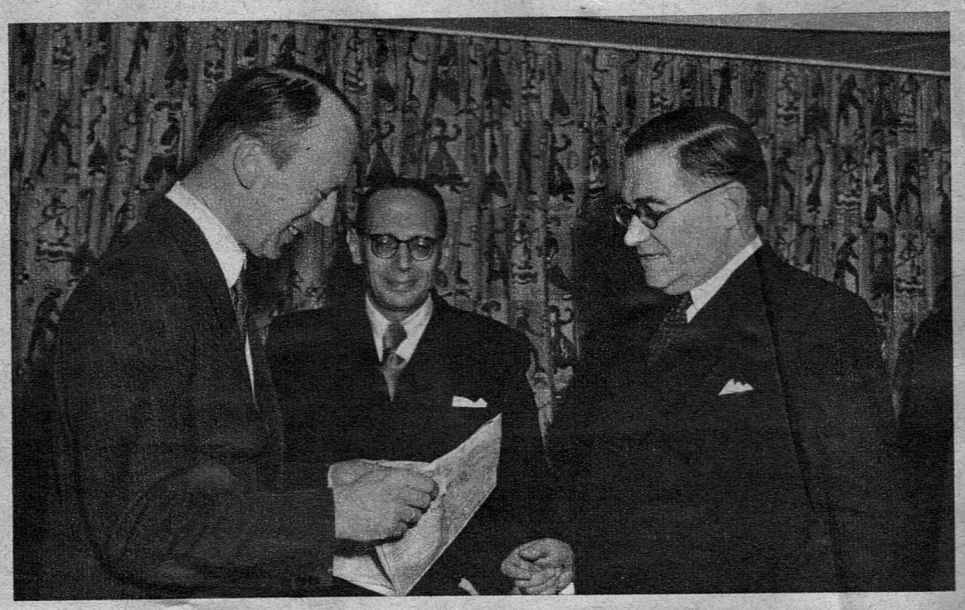

In alle K.L.M.-kantoren in het buitenland zag men hetzelfde beeld. Enorme hoeveelheden goederen stroomden binnen, zodat de kantoorgebouwen ze bijna niet meer konden bergen. Deze foto werd gemaakt in de Rue de Chabrol te Parijs.

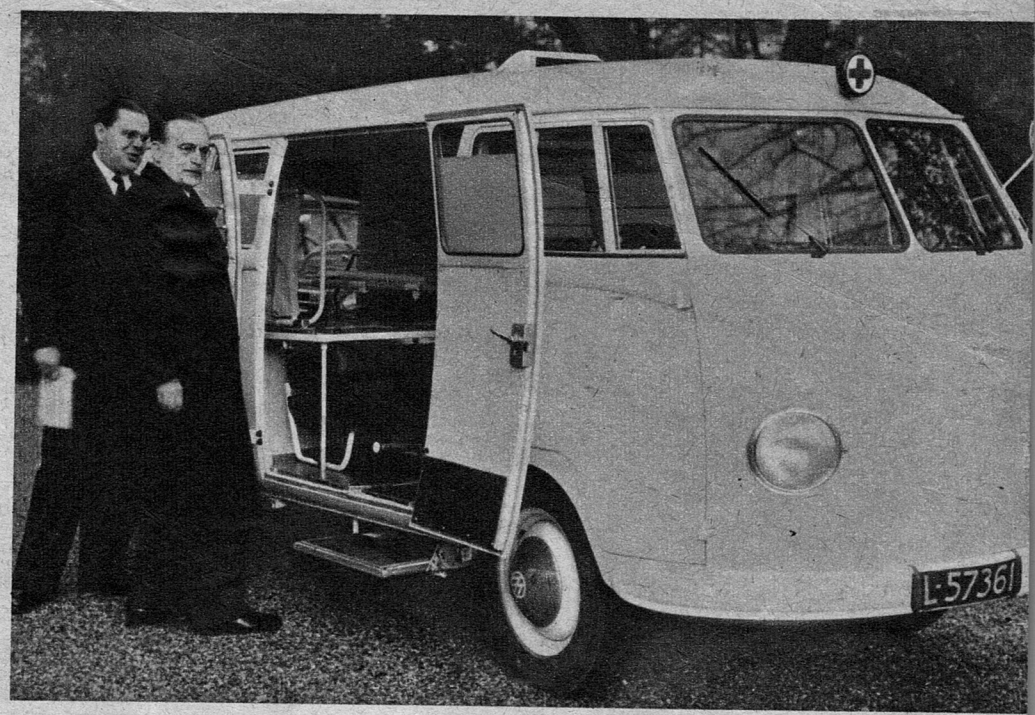

Een Duitse autofabriek bood een complete ambulancewagen aan. In de tuin van het ministerie van Algemene Zaken te Den Haag nam minister-president dr W. Drees het geschenk in ontvangst. Duitsland zal verder nog het voor dijkreparaties zo noodzakelijke basalt gratis ter beschikking stellen.

ACTIES

Een student uit India vond, dat hij bij de algemene hulpacties niet achter mocht blijven. Met een vrouwelijke collega hulde hij zich in zijn nationale kostuum om de Nederlanders geld uit hun zakken te kloppen. →

In de opslagplaatsen van Amerikaanse vliegvelden stapelden de goederen, die door Amerikanen voor Nederland waren afgestaan, zich hoog op. Stewardessen sorteerden dagelijks tonnen kleding en dekking, die door de K.L.M. gratis naar Nederland werden gebracht.

NATIONALE ROUWDAG

Zondag 8 Februari was de nationale rouwdag, waarop heel Nederland de slachtoffers van de watersnood herdacht en betreurde. Op vele plaatsen was het weer bitter slecht, doch dit verhinderde honderdduizenden mensen van alle gezindten niet, zich naar de kerk te begeven om daar te mediteren en te bidden voor de overledenen en voor hen, die het leven behielden, maar toch zoveel verloren . . . .

Tallozen wonen kerkdiensten bij, café's en andere vermakelijkheidsinstellingen zijn gesloten, alle feestelijkheden zijn afgelast. Hare Majesteit koningin Juliana spreekt over de radio een aangrijpende rede uit, de vlaggen hangen halfstok en de sneeuw is als een doodskleed. Het is Zondag 8 Februari — Nederland rouwt om zijn doden . . . .

ALLE LUCHTOPNAMEN IN DIT NUMMER „AEROPHOTO NEDERLAND"

UITGAVE
N.V. DRUKKERIJ
DE SPAARNESTAD
NASSAULAAN 51
HAARLEM